

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2016. február–március

ÁCS Eszter

BAKOS-KISS Gábor

FEHÉR Tibor

Sardar TAGIROVSKY

TRILL Zsolt

VIDNYÁNSZKY Attila

ZSÓTÉR Sándor

Csongor és Tünde

6

Galilei élete

műsornaptárral, előadás- és programajánlóval

Premierek – Vörösmarty Mihály, Anton Csehov, Bertolt Brecht művei a Nemzetiben

• **MITEM** – Valère Novarina világa, előadások Kínából, Dél-Koreából, Jakutföldről •

Nézőpontok – drMáriás, Száraz Miklós György • **Színháztörténet** – Gajdó Tamás: A jótékony Molnár

• **Színháznovella** – Vörös István: A tavasz ökle

Milyen színházról álmodom...

„Elképzelésünk szerint a színház vérbeli mágikus művelet. Nem a szemhez szól, nem is a lélek közvetlen rezdüléseibez; olyasfajta lélektani megrendülést akarunk kiváltani, amely a szív legtitkosabb mozgatórugóit mezteleníti le.”

Antonin Artaud

Az álmokkal, vágyakkal úgy vagyunk, hogy először megjelenik előttünk a vágyott cél, az álmokkép, és életünk során igyekszünk lépésről-lépésre felépíteni, megközelíteni azt. Számomra megadatott az a kegyelmi állapot, hogy először megéltem „álmaim színházát”, és azóta szüntelenül szomjúhozom a színház csodáját.

Szerencsésnek érzem magam, mert ifjúkoromban mindvégig erős közösségek tagja lehettem: az iskolában, az osztályomban, később az egyetemi színjátszó csoportban, majd a gyergyószentmiklósi Ós-Figura Stúdió Színházban. Az Ós-Figura elsősorban egy baráti közösség volt, tettvagytól duzzadó fiatal emberek társasága – hálgyokvác módra kezdtük ezeket az energiákat színházi formába sűriteni. Mindent együtt csináltunk, együtt gondolkodtunk, vitatkoztunk, könyveket olvastunk (Sztanyiszlavszkij, Artaud, Grotowski), filmeket néztünk, sportoltunk, kirándultunk, ünnepeltünk, tréningeztünk, próbáltunk, jelmezt varrtunk, díszletet faragtunk. A nyolcvanas évek Romániájában egy vékony pástot találtunk magunknak az önkifejezésre: előadások létrehozásával kísérleteztünk, „az együttgondolkodás közösségi terévé avatva a színházat”.

Sohasem felejttem azt a napot, amikor a Hargita tetején, Varságon szilvesztereztünk, és meghirdettük a *Tutyi-mutyi-móka* című formabontó gyermekműsorunkat az iskola tornatermébe, délre, az újévi mise után. És eljött az egész falu: körülöttünk a kispadon ültek a gyerekek, a székeken a nők és az öregek, állva hátul a férfiak. És a mi kortárs meséink és ugrádozásunk végén azt láttam, hogy a széken ülő székely bácsi a szemét törölgeti. Be kell vallanom, bennünk is nagy volt a megrendülés.

A kilencvenes évek elején kezdtem el dolgozni szűlővárosom színházában, Szatmárnémetiben. A társulat alapítása után negyven évvel is jelen volt annak a fiatal színészosztálynak a szellemisége, akik az ifjú rendező, Harag György vezetésével alapították meg 1953-ban a város állandó színházát. Befogadó, szeretetteljes légkör és a színpad iránti alázat volt a jellemző erre a társulatra évtizedekkel a romantikus hőskorszak után is, ami hiteles, erős előadásokat, szakmai sikereket eredményezett.

Valószínűleg mindannyian őrizünk magunkban ilyen hőskori, ifjúkori élményeket. Megtartani és újra meg újra előbányászni ezt a belső fényt, bizony ez a művészet, a színházi munka lényege, célja és értelme.

KULCSÁR EDIT
dramaturg

8

CSODA ÉS CSAPDA

„Vörösmarty romantikus csillagrendszerében Csongor időtlen-idők óta úton van, és keresi a párját. Beleszédülök a térnek és az időnek ebbe a féktelen szabadságába.

Azon dolgozunk a próbákon, hogy mindezt hogyan lehet megjeleníteni, megérzéskíteni, átélhetővé tenni...”

(Vidnyánszky Attila)

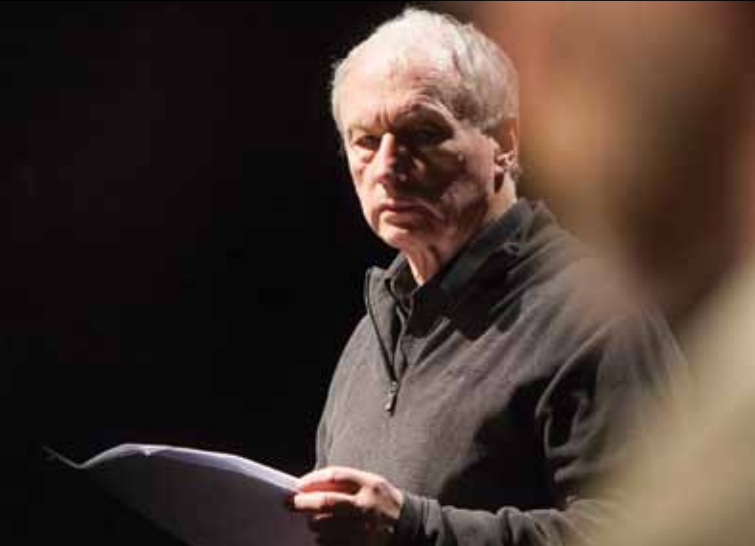

20

NEMZEDÉKEK TANÍTJÁK EGYMÁST

„Galilei szerintem Brecht. Brecht egész életében kísérletezett, égették a könyveit, száműzetésbe ment. Meg akarta változtatni a világot. Galilei meg is változtatta.”

(Zsótér Sándor)

30

ÉBER ÁLMOK

„A színésznek pedig a nyelv az üzemanyaga, az egyetlen tápláléka. A szöveg hozza mozgásba őket. A színész olyan »állat«, aki testi kapcsolatban vannak a szavakkal.”

(Valère Novarina)

36

A SZÍNJÁTÉKOS ÉS A KALEIDOSZKÓP

„Különböző karaktereket, egymástól nagyon távol eső szerepeket játszom. De ez a sokszínűség engem gyönyörködtet... mintha egy kaleidoszkópon keresztül nézném a világot.”

(Bakos-Kiss Gábor)

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2016. február–március

Ingyenes időszaki kiadvány
III. évfolyam, 6. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Ács Eszter és Fehér Tibor, a Csongor és Tünde
főszereplői (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetiszinhas.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban

Médiaajánlat: 30/31-08-486

Lapzárta: 2016. február 19.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,

Hazát és szeretmet keresek

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

7

16

19

29

31

42

Premier I

Csongor és Tünde

- 7 Menntet kell a földön is keresni //
Vörösmarty
és a Csongor és Tünde
8 Csoda és csapda //
Vidnyánszky Attila
10 „Az álomban minden
meg történhet” //
Ács Eszter, Fehér Tibor

Premier I 6

- 13 Keskeny ösvény // Csehov és
A 6-os számú kórterem
14 Ők maguk Csehov //
Sardar Tagirovsky rendező
16 Színház és mese: egy illúzió //
riport a próbáról

Premier I Galilei élete

- 19 Legszemélyesebb darabja //
Bertolt Brecht és a Galilei élete
20 „Szépnek tartom, hogy a
nemzedékek tanítják egymást” //
Zsótér Sándor
22 „Százötven évesnek kellene
lennem” – Trill Zsolt

Nézőpontok

- 24 drMáriás: Gátszakadás
25 Száraz Miklós György:
Leány a gáton

Előadásajánló

- 26 Szindbád, Rükverc,
Boldogságlabirintus,
Szeszélyes nyár

MITEM

- 31 Éber álmok // Valère Novarina
33 Távol, kelet // dél-koreai, kínai és
jakut előadások
34 Fesztivál-program

Portré

- 36 A színjátékos és a kaleidoszkóp
szín-játékai // Bakos-Kiss Gábor

Színház-történet

- 42 Gajdó Tamás: A jótékony Molnár

Színháznovella

- 44 Vörös István: A tavasz ökle

Iskolai programok

- 46 A Nemzeti hírei

Programajánló

- 48 Váltson bérletet

Havi műsor – március

- 50 Folyóirat

Szenáriumi – február

CSONGOR
VÖRÖSMARTY
MIHÁLY
NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
ÉS TÜNDE
RENDEZŐ VIDNYÁNSZKY ATTILA

Vörösmarty Mihály

(Kápolnásnyék, 1800 – Pest, 1855)

Elszegényedett kismemesi család sarja. A Perczel családnál volt nevelő, és reménytelenül beleszeretett Perczel Adélba (Etelkába). Ügyvédi vizsgát tett. 1825-ben jelent meg első nagy műve, a *Zalán futása*. A korszak jelentős folyóiratainak volt szerkesztője, 1830-tól a *Magyar Tudós Társaság* tagja, szerepet vállalt a reformkor politikai küzdelmeiben, kapcsolatban állt Széchenyivel, Kossuthal, Wesselényivel.

Az 1830-as évektől szolgálta a magyar nyelvű színházi művészetet darabjaival: *A kincskeresők*, *Vérnász*, *A fátyol titkai*. Színkritikákat írt, az első magyar drámaelmélet (*Elméleti töredékek*) megalkotója. 1836-ban írta meg a *Szózatot*. 1837-ben a Nemzeti Színházat *Árpád ébredése* című darabjával nyitották.

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharcban az első népképviselői országgyűlés tagja. A kormánnyal tartott Debrecenbe, Szegedre és Aradra. Világos után bujdosott, majd jelentkezett a hatóságnál, de kegyelmet kapott. Családjával Nyéken anyagi gondok közt, betegeskedve élt. 1850-ben írta az *Előszót* és a *Vén cigányt*. Megtépázott idegrendszerrel, lelkileg összetörve halt meg.

Barabás Miklós vízfestmény (1836) | forrás: OSZK Digitális Képtár

MENNYET KELL A FÖLDÖN IS KERESNI

Vörösmarty és a Csongor és Tünde

A már ifjúkora óta verselgető Vörösmarty 25 évesen írja meg honfoglalási eposzát, a *Zalán futását*. Bár az irodalmi életben ettől kezdve számon tartották, bevételt nem sokat hozott e jelentős mű. Még öt küzdelmes év telik el, amíg 1830-ban a Magyar Tudományos Társaság nyelvtudományi osztályának rendes tagjaként sok munkával jár, de biztos megélhetéshez jut. A *Csongor és Tündét* a révbé érést megelőző időszakban, 1826-1830 között írta. Az útját kereső, állítólag reménytelenül szerelmes fiatalember fogalmazza meg benne saját életének legbensőbb problémáit. Sok versében és az ebben az időszakban írt egész eposzváltozatban (*Tündérvölgy*, *Délsziget*, *Magyarvár*, *Cserhalom*, *Eger*, *Széplak*, *A két szomszédvár*) találhatóak motívumok, szereplők, fordulatok, amelyek a *Csongor és Tündéhez* vezettek. Az 1825-ből származó vers, a *Földi menny*, akár a színházi mottója is lehetne: „Mennyet kell a földön is keresni, / Mennyet, a föld ügyis elveszendő, / Elveszendők, akik rajta élnek.”

Vörösmarty sikeres művet akart írni, amikor a népszerű széphistóriát dolgozta fel. A mű „meséje a közönségesen ösmert Tündér Ilonából van véve” – írta az előfizetési felhívásban. 1831 februárjában nyomtatják ki 500 példányban a *Csongor és Tündét*, de még az író társak sem lelkesednek érte. Kölcsény háromszor olvasta el, és akkor már úgy vélte: „Ezer oda nem valók, és másképpen valók mellett is a *Csongor kincs*.” Mégsem került színpadra Vörösmarty életében. A költő 1844-ben névtelenül benyújtotta művét a teátrum drámabíráló bizottmányához (amelynek munkájában általában ő is részt vett, ez esetet kivéve), a darabot a rangos testület egyhangúan elutasította, mint előadásra alkalmatlant.

Ősbemutatójára 1879. december 1-jén került sor Paulay Ede rendezésében a Nemzeti Színházban. Paulay maximális látványosságra is törekedett, a drámai költemény mesejátéki vonásait emelte ki. Beöthy Zsolt így számol be arról az estéről: „az áhítatos lelkesedés, mely tegnap este a Nemzeti Színház közönségét kitüntette, azt bizonyítja, hogy érteni kezdték a mesét.” Paulay rendezését még 37 évig játszották a Nemzeti Színházban évente egy-két alkalommal, a szereplők cserélődtek, csak Jászai Mari alakította benne mindvégig a „jelképi mélységű rút és rontó démont”, Mirigyet. A 20. század első felében Németh Antal többféle verzióban és felfogásban, összesen tízszer rendezte meg Vörösmarty művét, 1937-ben a Nemzeti Színház igazgatójaként a teátrum centenáriumi évadjában is.

Az ötvenes évektől kezdve egyre több színházban másorra tűzték a *Csongor és Tündét*, lett belőle balett (Weiner Leó zenéjére), bábjáték, rock-musical, tv-játék és Bozay Attila operát is komponált belőle. A Nemzeti Színházban a Sík Ferenc rendezte előadást 1976-tól kilenc éven át telt házzal játszották. Később egyre több rendező próbálta mai közegbe helyezni a történetet: Harag György kolozsvári előadása a tömbházak közötti játszótérén, a „valóság árnyékában” játszódott, Ruszt József eszköztelen stúdióelőadást, „grotowskiadát” rendezett belőle.

Az Éj szerepét Lukács Margit ötven éven át játszotta a Nemzeti Színházban – a most készülő előadásban talán sikerül őt megidézni a mennyei páholyból is.

KULCSÁR EDIT

CSODA ÉS CSAPDA

Vidnyánszky Attila rendező

Minden idők legderűsebb Csongor és Tündéjére készülök – mondja tréfálkozva Vidnyánszky Attila, aki a szerelem csodáját akarja megmutatni Vörösmarty szertelenül játékos drámáján keresztül. A rendezőt a darab próbái közben faggattuk az irodalom és színház viszonyáról, a színészi munkáról, a mű tiszteletéről, és arról, miként jut el a két főhős az egekből egy albérleti szobába.

Ha végignézzünk a *Csongor és Tünde* bemutatóinak a történetén, nem elsöprő közönségsikerek sorát látjuk.

– Hát ez tényleg nem jó ómen! De nincs mese, neki kell rugaszkodunk. A *Bánk bán*, *Az ember tragédiája* és a *Csongor és Tünde* jelentik a magyar drámai irodalom klasszikus triaszát, amelyet a Nemzeti Színház minden korszakában be kell mutatni, mindenkinek meg kell küzdeni ezekkel a hatalmas művekkel, amelyek a magyar színház és műveltség alappillérei. A bukások, a sikertelenség ellenére voltak nagy, korszakos, meglepő és hatásos próbálkozások. Németh Antal a '30-as években a Nemzetiben is többször megrendezte, még egy egyórás verziót is készített belőle egy frankfurti és berlini vendégjátékhoz, amelynek átkötő szövegeit Szabó Lőrinc írta. Németh azt gondolta ugyanis, hogy olyan zseniális a mű, hogy érdemes a német közönségnek is megmutatni, ahogyan a *Tragédiával* is hasonló céljai és próbálkozásai voltak, több-kevesebb sikerrel.

Mi a „gond” a *Csongor és Tündével*?

– Sokan nem színpadra valónak tartják, ahogy a *Tragédiát* sem. Szerintem mindkettő zseniális, színpadi játékra csábít, mert lefordítható színpadi nyelvre. Mindkettő először mint szöveg nyűgöz le. A *Tragédiában* Madách gondolati, bölcséleti gazdagsága, Vörösmartynál a mese, a líra, a könnyeden és szellemesen áradó költészet ragadja meg az embert.

„A klasszikus szöveg szent”, „olyan szép, hogy azt csak el kell mondani” – sokan fogalmaznak meg efféleket. Hogyan „érdemes” tisztelni Vörösmarty szövegét?

– A mű nyelvi csodája egyben a csapda is. Az irodalom – a legszebb is –, megfojtja a színházat, mert egy idő után unalmassá, befogadhatatlanná válik. Ami az erénye, az egy bizonyos határon túl untatni kezdi a nézőt. Tanárosan felmutatjuk a klasszikus művet – és minden igyekezetünk ellenére a diák ásít egyet, a felnőtteket pedig utoléri a csongori betegség – ahogy egy előadásról Molnár Gál Péter írta –, vagyis elalszanak.

Vagyis mégsem színpadra való?

– Dehogynem! Csak meg kell találni hozzá a kulcsot. A *Tragédiában* Lucifer a „*tünekény álom képei*”-ről beszél, és az álom logikája eltér az ébrenlét racionalitásától. Ott csak az álom csapongó, kint-bent dramaturgiájával lehet korról korra, eszméről eszmére repülni térben és időben, a *Csongor és Tünde* kozmikus dimenzióiban sem lehetséges bármiféle realitásba ragadni.

Mit jelent ez?

– Ellentmondásnak tűnhet, de egy szép szöveget nem csupán elmondva szólaltathatunk meg, hanem úgy is, hogy a szöveg legmélyebb értelmét például egy mozdulatba, képbe sűrítjük, s ami eljátszható, azt

nem mondatom el a színésszel. Ha Csongor magányát egy képben ki tudom fejezni, amelyből sikít a hiány fájdalma, akkor ez többet mond, átélhetőbb, mint egy mégoly csillogó monológ. Sokszor egy mozdulat, egy pillantás, egy fényváltás, vagy a tér megváltozása beszédesebb, mint a leggyönyörűbb sorok. Ezért húzni, tömöríteni kell, és bár minden sorért fáj a szívem, a színházi eszköztár sok-sok eleme áll rendelkezésünkre, amelyekkel felerősíthetjük a mű megannyi árnyalatát.

A nem reális térben és időben való játék tehát más színészi, rendezői munkát is igényel?

– Egy Ibsen-, Csehov- vagy Molnár Ferenc-darabban, amikor elkezdjük próbálni a jelenetet, amelyben a színész belép a színpadra, tisztázni kell: honnan jött, mit csinált és mit akar, amikor már a színpadon látjuk másokkal együtt, akiknek szintén tisztázniuk kell a maguk válaszait. Mert mindenkinek van egy hétköznapi története, sorsa, akarása... Na de Csongor egy „virágzó tündérfához érve” azt mondja: „Minden országot bejártam, / Minden messze tartományt, / S aki álmaimban él, / A dicsőt, az égi szépet / Semmi földön nem találtam.” Érezzük, hogy itt ezek az „elemző” kérdések nem használhatók, hiszen Vörösmarty romantikus csillagrendszerében Csongor időtlen-idők óta úton van, és keresi a párját. Beleszédülök a térnek és az időnek ebbe a féktelen szabadságába. Azon dolgozunk a próbákon, hogy mindezt hogyan lehet megjeleníteni, megérzéskíteni, átélhetővé tenni...

Vidnyánszky Attila derűsre vagy komorra hangolja a szerelmesek történetét?

– Viccesen azt szoktam mondogatni, hogy minden idők legderűsebb *Csongor és Tündéjére* készülök. Talán sokakra, akik foglalkoztak ezzel a művel, átragad Vörösmarty romantikus komorsága. Van is abban valami baljóslatú, ahogy a mű – a happy end ellenére – befejeződik: „Éjfél van, az éj rideg és szomorú, / Gyászosra hanyatlik az égi ború: / Jój, kedves, örülni az éjbe velem, / Ébren maga van csak az egy szerelem.” Számomra most a szerelem derűje a legfontosabb. A derű, ami abból

„Vörösmarty romantikus csillagrendszerében Csongor időtlen-idők óta úton van, és keresi a párját. Beleszédülök a térnek és az időnek ebbe a féktelen szabadságába. Azon dolgozunk a próbákon, hogy mindezt hogyan lehet megjeleníteni, megérzéskíteni, átélhetővé tenni...”

a reménységből fakad, hogy ők ketten nemcsak egymáséi lesznek, hanem egy hosszú közös út elején állnak, és egy kollégiumi szobában látjuk majd őket, abban az albértetben, ahonnan ez a közös élet elindul. Ha minden csodán, varázslaton, égi pátoszon keresztül ide elérkezünk, és meg tudjuk éreztetni ennek a beteljesedésnek és az életbe való indulásnak az örömet, tűzét, ha ebben magára ismer az, aki már túl van ezen, és az is, aki még ennek reményében keresi a párját, akkor megérte ez a nagy színházi utazás, ez a kaland a Vörösmarty zseniális elmejátéka által teremtett furcsa tér-idő birodalomban.

Petőfi János vitézeiben a boldogságot Tündérországból találják meg a szerelmesek. Vörösmarty Tündéje azonban nagy döntést hoz...

– Kacsóh Pongrác daljátékban viszont Jancsi és Iluska is lemondanak a halhatatlanságról és Tündérországból elindulnak a falujukba, a földre, haza. Tünde lemondása az örök életéről egyben az emberi sors felvállalása. De nem a szerelem bizonyosságával teszi ezt, hiszen a gonosz jóslat kétélyeket kelt benne: vajon hű-e Csongor? A szerelem tiszta hitével azonban mindent kockára tesz, amikor kikéredzkedik a halhatatlanok közül.

KORNYA ISTVÁN

Vörösmarty Mihály

Csongor és Tünde

Csongor – FEHÉR TIBOR I Tünde – ÁCS ESZTER
e. h. I Mirigy – NAGY MARI I Ilma – SZÜCS
NELLI I Balga – SZARVAS JÓZSEF I Kalmár –
IVASKOVICS VIKTOR m. v. I Fejedelem – RUBOLD
ÖDÖN m. v. I

Tudós – BLASKÓ PÉTER I Kurrah – OLT
TAMÁS I Berreh – RÁCZ JÓZSEF I Duzzog –
BAKOS-KISS GÁBOR I Ledér – TÓTH AUGUSZTA

Díszlet, jelmez: Nagy Viktória // Dramaturg: Kulcsár
Edit // Ügyelő: Géczy István, Lencsés István // Súlygó:
Gróf Katalin // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2016. március 11. – 19 óra • Nagyszínpad

„AZ ÁLOMBAN MINDEN MEGTÖRTÉNHEK”

Ács Eszter – Tünde

Mindenki azt mondja, hogy a *Csongor és Tünde* „nehéz”. De nekem sosem ez jutott róla eszembe, hanem az, hogy mennyire közel áll hozzám, amit Vörösmarty a szerelemről gondolt. Pontosabban, amit és ahogyan a szerelemről, még pontosabban a szerelem eszményéről írt. Olvasva is az ragadott meg mindig, hogy milyen hatalmas érzelmek kavarnak ebben a műben. Azt tűztem ki célul magam elé, hogy olyan Tündévé

váljak, akinek a szerelme Csongor iránt égi ugyan, mégis átélhető és valóságos, akkor is, ha térben és időben elképesztő távolságokat kell bejárnom, hiszen Tünde az öröklét felől, kozmikus dimenziókból közelít egy földi ember, Csongor szerelméhez. Tünde úgy mond le a halhatatlanságról, hogy nem tudja: vajon Csongor övé lesz-e a végén. Nagy kockázatot vállal, de a szerelemben vetett hite mindennél erősebb...

Fehér Tibor – Csongor

Folyton az járt a fejemben a szerepre készülve, hogy Vörösmarty drámája valójában költészet és nem színház. Hogyan lehet majd ezt a költői szöveget jelenetként alakítani? Ráadásul, ha van hálátlan szerep a *Csongor és Tündé*-ben, akkor Csongoré és Tündéé az. Mirigy, Balga, Ilma, a Tudós, a Kalmár, a Hadvezér és még sok szerep mind egyértelműen valamilyen: gonosz, cserfes, vidám, életrevaló, dölyfös stb... Ezzel szemben a két címszereplő álomszerűen kereső, megfogha-

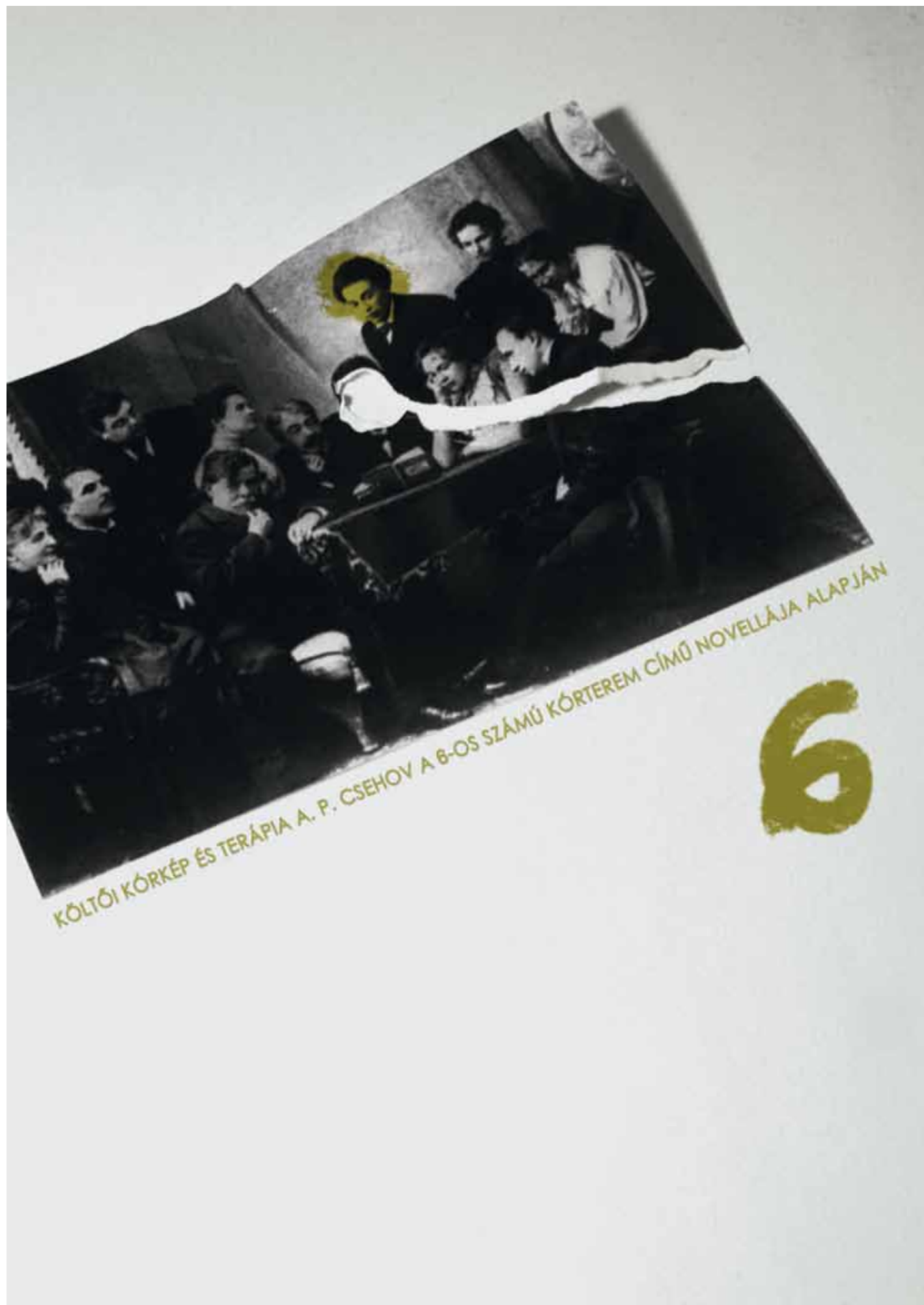
tatlan. A feladat, a kihívás az, hogy ezt a két hőst olyanná formáljuk, hogy azonosulni lehessen velük, az éteri figurákat emberivé is tegyük, minden „égit” és „dicső szépet” le kell tudnunk hozni a földre. Hogy a kozmikusban, meseszerűben, patetikusban, eszmeiben az is megcsilánhasson, amitől egy mai fiatal önmaga szerelmének a távlataira és valóságára ráismer. Vörösmarty műve olyan, mint egy nagy álom. És az álomban minden megtörténhet...

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Anton Pavlovics Csehov

(Taganrog, Oroszország, 1860 – Badenweiler, Németország, 1904)

Nagyapja még jobbágy volt, apja kiskereskedő. 1879-ben Moszkvában beiratkozott az orvosi egyetemre. 1882-től a szentpétervári *Oszkolki* (Szilánkok) című satirikus lap állandó szerzője lett. 1884-ben, az orvosi egyetem elvégzése évében jelent meg első kötete. Csak rövid ideig praktizált, az írói hivatást választotta, rengeteget publikált. 1888-ban az Orosz Tudományos Akadémia Puskin-díjjal jutalmazta. A '80-as évek végétől jelentkeztek nála a tüdőbetegség jelei, és amikor 1897-ben súlyos vérömlést kapott, Lev Tolsztoj is meglátogatta a kórházban. Nagy utazásokat tett: járt Szahalin-sziget fegyenctelepén, 1900-ban Gorkijjal és másokkal pedig a Kaukázusban.

Novellái – *A csinovnyik halála*, *A szirén*, *A kutyás hölgy*, *a Szakadékbán*, *az Anna férje nyakán*, *A fekete barát*, *A 6-os számú kórterem* és sok száz írása – a világirodalom páratlan kincsei. 1896-ban Pétervárott megbukott a *Sirály*, amelyet Sztanyiszlavszij és a moszkvai Művész Színház két évre rá sikerrel mutatott be. Ekkor ismerkedett meg Olga Knipper színésznővel, akit feleségül vett. Nagy darabjait a Művész Színházban vitték színre: 1899-ben a *Ványa bácsit*, 1901-ben a *Három nővért*. 1904-ben – írói jubileuma 25. évfordulóján, a születésnapján – adták elő a Művész Színházban a *Cseresznyészkert*t. Súlyosbodó betegsége miatt feleségével Németországba utazott gyógykezelésre, itt érte a halál, Moszkvában temették el.

KESKENY ÖSVÉNY

Anton Csehov és A 6-os számú kórterem

1890-ben, öccse, Nyikolaj halála után, barátai óvó szava ellenére, Anton Csehov elutazik Szahalin szigetére, hogy meglátogassa az ottani fegyenctelepet. Szinte egy teljes évet tölt el ott, sajátkezűleg vesz jegyzőkönyvbe mintegy tízezer rabot. Az utazásban szinte életét veszti, leveleiből mégis az sejlik ki, hogy az út újjászületésként hat rá. Miután hazatér, több másik novella mellett, megírja *A 6-os számú kórtermet*, amely egy börtönhöz hasonló elmegyógyintézetben játszódik. Nagy drámái mind e mű megírása után keletkeznek, mondatai visszhangzanak a *Három nővér* Andreje, a *Sirály* Trepljovja, a *Cseresznyészkert* Trofimovja szájából. Olyan, mintha a drámák polgári világa mögötti kimondhatatlan titok a 6-os számú kórterembe lenne zárva.

De miről szól ez a novella? Csehov kortársai számára is komoly fejtörést okozott: hiányolták belőle a szerző véleményét a hőseiről. Allegorikus dimenziója megkérdőjelezhetetlen. Nyikolaj Leszkov, Csehov kortársa a következőket írja róla: „*A 6-os számú kórteremben* kicsiben benne vannak a mi szokásaink és jellemeink. Mindenütt 6-os számú kórterem van. Ez – Oroszország...”

Valóban, a mű nemcsak az akkori Oroszország, de mai világhelyzetünk jóslatszerű metaforikus megfogalmazásaként is olvasható: Andrej Jefimics Ragin doktor, a mű egyik főhősenek passiójában az értelmiségi ember tragikus pusztulását látjuk. Egy kisvárosi Hamlettel találkozunk. Sőt, e városka működésében tetten érhetjük a shakespeare-i „machina”, a minden értéket bedaráló hatalmi gépezet abszurd működését is. Ősrégi filozófiák, élettervek harcaként is olvashatjuk a

novellát. Az emberi szenvedés mély dimenziójával kerülhetünk személyes viszonyba. Apák és fiúk generációinak kibékíthetetlen ellentéteinek lehetünk tanúi.

De ha mindezek igazak is, mégsem írtuk le azt, hogy mi az a nyugtalanító érzés, amely belengí e kórterem savanyúkáposzta és ammóniákszagú levegőjét. Nem derül ki számunkra, hogy mi Csehov viszonya a kórteremhez. Nem tudjuk meg, hogy ő a mániákus Ivan Dmitrics Gromov-e, aki éppúgy elvesztette testvérét, mint Csehov, vagy a már említett tehetetlen Ragin doktor, aki nemcsak orvosi minőségében, de életmódjában is osztozik Csehovval vagy éppen a rendjeit számolgató ártalmatlan bolonddal azonosul-e az író, aki pont akkoriban kapott több irodalmi kitüntetést. Nem tudjuk, hogy melyik Csehov. Nyugtalanít, mert nem látjuk, hol az igazság. Már nem is nyugtalanít, mert megszoktuk, hogy nem látjuk, hogy hol az igazság. De valami mégis nyugtalanít bennünket. Magunkat látjuk, saját beutalónkat a 6-os számú kórterembe. És ami még hátborzongatóbb: saját vágyunkat, hogy be is jussunk oda. Megbabonázva állunk a mű előtt, ahogyan Ragin doktort is megbabonázta Ivan Dmitrics fintorgó arca, szenvedéstől bárázdás arca, okos szeme. Hasonló a helyzetünk a Csipkerózsikához, aki képes a palota legeldugottabb zugában is megtalálni az orsót, hogy végre megszúrhatta ujját... A valóság lehelete csap meg minket, s bár félünk tőle, talán mégis erősebb bennünk a vágy, és elindulunk a keskeny ösvényen, és megnézzük, hogy hogyan is *élnék* odabenn az emberek.

BENEDEK ZSOLT

ŐK MAGUK CSEHOV

Sardar Tagirovsky rendező

Egyszerre rendező, színész és bábjátékos. Most pedig velünk együtt költözik be a 6-os számú kórterembe, hogy olyan kérdéseket feszegetsen, amelyekre nem szívesen válaszolunk a mindennapokban. Kegyetlenség, közöny, halálfélelem – és mindezt úgy, hogy ne is érezzük magunkat színházban.

Mitől vált aktuálissá Csehov elbeszélése, *A 6-os számú kórterem*? Mitől vált fontossá?

– Egy remek alkotás nem fontossá válik, mindig az. Shakespeare-t és Csehovot felesleges aktualizálni, hiszen létezésünk mindig jelen idejű alapigazságait tárják fel. A művel kapcsolatban jelenleg a halhatatlansághoz fűződő viszonyunk foglalkoztat. Az emberiséget mindig foglalkoztatja ez a kérdés. Hogyan tehetne szert olyasféle tökéletességre az ember, hogy képes legyen fenntartani a halhatatlanság illúzióját? Mert az illúzió árnyékában megszűnhet a halálfélelme. És pont a félelem miatt rendíthetetlen elvekkel bátyázzuk körbe magunkat, amelyek magyarázatul szolgálnak arra, miért élünk úgy ahogy. És akkor már itt a következő kérdés: miért bánnak rosszul a betegekkel? Miért nem érdekli a kórházat a bolondok nyomorúsága? Miért fordítja el a világ a fejét a szenvedéstől?

Ez nálunk is aktuális kérdés?

– Igen, itt is. Európában is, de bármelyik kontinenst említhetném. Jól látható, hogy vannak olyan emberek, akiket a társadalom eltol magától, kiteszít, akiket már-már rutinosan megbélyegzünk, mert nem olyanok, mint mi. Nem olyan „jó”, nem olyan „tehetségesek”, „erősek” vagy „kreatívak”. Olyan tereket alakítunk ki, ahol külön kezelhetjük azokat, akikkel nem tudunk mit kezdeni. Akik a mi szemszögünkben

nézve nem normálisak. Folyamatosan gyűjtjük és elraktározzuk, elzárjuk őket. Dobozolunk. Mert félünk szembenézni azzal, hogy valaki másként gondolkodhat a világról, mint mi. Félünk szembesülni azzal, hogy a mi eddigi életünk vagy életvitelünk nem olyan jó, mint ahogy gondoltuk. Nem a legjobb a világ.

Mit látnánk, ha nem fordítanánk el a fejünket?

– Például egy videót az interneten, amelyben egy kilencvenéves, Alzheimer-kóros nőt bántalmaz az ápolónője, aki próbál esetlenül védekezni, miközben szellemi bezártságban is él. Ez az ápolónő a novella Nyikitáját jutatta az eszembe. Mindennapjainktól nem áll távol *A 6-os számú kórterem* kegyetlensége, paranoiája, közönye. Csak néhol jobb a csomagolás. Csehov írja: „Amíg a társadalom elkülöníti magától a bűnösöket, elmebetegeket és általában a zavaró elemeket, addig legyőzhetetlen. Ha egyszer van börtön és örültekháza, akkor valakinek ülnie is kell benne. Ha nem magának, akkor nekem, ha nem nekem, akkor valaki másnak.” Szükségszerűen kegyetlen a létformánk? A közöny identifikációnk része vagy később megszerzett „tudás”?

Az előadás válaszol ezekre a kérdésekre?

– Nem akartam konkrét üzenetet megfogalmazni. Az túl didaktikus. Inkább csak be akartam kukucskálni az emberi természet bugyraiba,

Mátray László, Béres Miklós

„...csak be akartam kukucskálni az emberi természet bugyraiba, hogy vajon honnan ered a kollektív félelem, amely elzár bizonyos lehetőségeket az emberek elől. Az is érdekel, hogy vajon milyen joggal dönthet az ember mások sorsáról.”

hogy vajon honnan ered a kollektív félelem, amely elzár bizonyos lehetőségeket az emberek elől. Az is érdekel, hogy vajon milyen joggal dönthet az ember mások sorsáról. Ha létezhet idealisztikus társadalom, akkor mennyi ideig tartható fenn anélkül, hogy meg akarnánk változtatni a fennálló viszonyokat? Egyáltalán: megcsömörölhet az ember az idealizmustól? Végül mindig oda lyukadok ki, hogy a „tökéletesség” ön maga paródiája.

A próbán egyszer csak azt az instrukciót adta, hogy most véletlenül se legyen semmilyen színházi hatás. Elég ritkán hallani ezt egy színházban. – A színész megpróbál érdekessé válni a színpadon, mert nem bízik a saját, belső energiáiban. Folyton cselekvésre kényszeríti magát, mert attól fél, hogy önmagában nem elég ahhoz, hogy érdekelje a nézőt. Én ezzel arra próbáltam rávenni, hogy bízzon magában. Vállalja fel önmagát, mert ez kell a jó színházhoz.

Az előadás első felében a színészek mesélik a novellát, majd... – ...fejezetről fejezetre csempésszük be a színházat. Finoman, nem látványosan. Igen, az első részt meghagytuk úgy, ahogy azt Csehov megírta. Ekkor még nem szereplőket látunk, hanem narrátorokat, és ez igen erőteljes színpadi jelenlétet ad: ők maguk lesznek Csehov. Egyébként a novellákban egészen másfajta személyességet találunk, mint a drámaiban. Ott mindenkinek megvan a maga igaza, a novellában viszont szerzőként és emberként is elmondja a véleményét a világról. Egyes szám, harmadik személyben. És nem ad mindenkinek igazat. Elmondja, hogy kivel ért egyet és kit tart kegyetlennek. Engem ez a gyermeki vonás fogott meg.

Sardar Tagirovsky

Kazanyban (Oroszország) született 1985-ben. A 90-es évek óta él Magyarországon. Tanult a Shakespeare Színművészeti Akadémián, a Budapest Bábszínház stúdiójában, Budapesten és Rómában Paolo Antonio Simioninál. Kísérletezett rendezéssel és színészettel a budapesti Tűzraktérben, Zöld Macskában, Sirályban. Jelenleg negyedéves rendezőhallgató Bocskári László osztályában a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen, ahol drámaírószakra is jár.

Első hivatalos színházi munkája, a Sepsiszentgyörgyön rendezett *Meggyeskert* a 2015-ös POSZT-on elnyerte a közönségzsűri díját, és három színész a legjobb alakításáért kapott elismerést. 2016-ban megkapta a 35 év alatti rendezőnek járó Játéktér-díjat Erdélyben. Színészként szerepelt az *Inferno* című filmben, a *Strikeback* és a *Tyrant* című sorozatban.

Ez mostanában történt?

– Tizenkét éves voltam, és egy buszon faltam a sorokat, Ukrajnában. Nagyon erős nyomot hagyott bennem. Akkor még nem tudtam, hogy színházzal fogok foglalkozni, de amikor eldöntöttem, akkor azt is tudtam, hogy egyszer színpadra fogom vinni.

Nem tart attól, hogy pont azok előtt próbálja felszámolni a színházat, akik egy színházi előadásra váltottak jegyet?

– De, félsz mindig van bennem. Hiszen a színház jelenlegi formája és működése csupán mintegy kétszáz éves. Ez a színházi struktúra domináns ma is. Ezt a színházat pedig a társadalom komfortérzete tartja fenn. Ilyenkor felmerül bennem a kérdés, hogy miért járunk színházba... Eszembe jut Brook, és most nem pontosan idézem, de ő mondta, hogy a színházhoz két ember kell meg egy üres tér: az egyik, aki elszétál, a másik pedig, aki nézi. Engem a mesélő lelke érdekel. Amikor esténként édesanyám mesét mondott nekem, akkor nem az érdekelt, hogy milyen színész ő, hanem hogy átadja a történet szívét. Itt is az érdekelt, hogy létre tud-e jönni egy igazán közvetlen viszony színész és néző között.

A határokat feszegeti.

– Pontosan. És azt szerettem volna már a próbákon is, hogy bennem is támadjon egy kis zavar: vajon a színészt látom a szerepben, vagy önmagát az embert? Nagyon érdekel ez a kettősség. Felmerül a kérdés: mi a színészi játék? És a néző szerepe? A kollektivitás élménye vonz, ami kimozdít minket: nincsenek szerepek.

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

SZÍNHÁZ ÉS MESE: EGY ILLÚZIÓ

A 6-os számú kórterem próbáján jártunk

Civil ruhában, félkörben elhelyezett székeken, egymás mellett ülnek a színészek. Előttük-alattuk a már megdolgozott, bejelölt szöveg. Első pillantásra úgy tűnik, hogy *A 6-os számú kórterem* olvasópróbájába csöppenünk a Nemzeti Színház balett-termében, ami három héttel a bemutató előtt szinte behozhatatlan lemaradást jelentene, ám a rendező, Sardar Tagirovsky arca feltűnően nyugodt. Persze ezt titokban el is vártuk a Csehovban már rutint szerző direktortól, aki mestere a lassan elnyúló, orosz időnek, ám ettől a magyar március még nem került távolabb.

Az is kiderül, hogy a színész nem annyira exhibicionista, mint amennyire a laikus gondolná. Arra kéri ugyanis a rendezőasszisztent, hogy húzza be a függönyt a faltól falig terjedő tükrök előtt. Na, így már biztonságban érzem magam, mondja valaki, s ezen mindenki nevet. Időközben a szamovárokkal és egyéb holmikkal megpakolt asztalkáról kiválogatják és a székek alá tesznek egy-egy kelléket: vörös fedelű könyvet, metronómot, üres csészét.

Aztán amikor a megszokott csipkelődések után Bánsági Ildikó elkezd mesélni egy oroszországi kórház udvarán megbújó, kicsiny melléképületről, akkor kezd derengeni, hogy a lemaradás nem egyszerű lemaradás, hanem koncepció. Az elbeszélés első fejezetét egymás szavába vágva, egymást erősítve beszélnek el, mintha csak egy érettségi

találkozóra gyűltek volna össze, ahol feleleveníthetik a régi emlékeket. Majd felváltva vállalva magukra a narrátori szerepet, mesélik tovább a következő fejezeteket, ülve, csak a hangjukkal és a gesztusaikkal játszva.

– Olyan, mintha este mesélnék a gyerekeknek, és ő az elhangzott szavakból építi fel a történet világát. Ez a szöveg igazi szabadsága – magyarázza Bánsági a próba szünetében. Ő Darjuskát, a szakácsnőt alakítja, ám az előadás első részében az ötödik fejezet narrátora, csupán az egyik mesélő a többi között.

Tagirovsky is olyan instrukciókat ad, úgy beszél az első felvonás fényeiről és a zenéjéről, hogy az egésznek még véletlenül se legyen színházi hatása. Mintha egy irodalmi kávéházban ülnénk, ahol épp megszületik az elbeszélés. Vagy egy könyvtárszobában. De még véletlenül sem a kórterem orvosai és betegei, az egyszerű bolondok között. Már az is kizökkenti egy kicsit a nézőt a megszokott kerékvágásból, hogy Varga József időnként oroszul is elismétli a már elhangzottakat, de olyan ízesen, olyan dallamosan, hogy szinte fáj, amiért nyolc évig keresztretjvénnyt fejtettem oroszórán. Béres Miklós arcán persze nem ezt látni: ő majd Gromovot, a nemesi származású, elborult elméjű bírósági végrehajtót kelti életre, egyelőre azonban a hetedik fejezet elbeszélőjeként töpreng az orvostudomány jelenén és múltján.

6

(Anton Csehov A 6-os számú kórterem című elbeszélése alapján)

Játsszák: BARTÓK GYÖRGY m. v., BÁNSÁGI ILDIKÓ, BECZÁSY ÁRON m. v., BÉRES MIKLÓS m. v., FARKAS DÉNES, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, KATONA DÁVID m. v., LUKÁCS ANDRÁS m. v., MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., TOMPOS KÁTYA, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, valamint BALOGH ZSUZSANNA ESZTER (operaénekes), KRIESCH BARBARA (hárfaművész)

Zeneszerző: Bartók György // Díszlet, jelmez: Dobré-Kóthay Judit // Fénytervező: Bánai Tamás // Dramaturg: Benedek Zsolt // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súlygó: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: Sardar Tagirovsky

PREMIER: 2016. március 5. • Gobbi Hilda Színpad

– Úgy beszélünk a szereplőkről, mintha ismertük volna őket, és nem mi lennénk azok. És ebben az egykor volt ismerettségben ott van az elmúlt idő súlya is – teszi hozzá Béres Miklós. – A mesélésnek ez a módja várhatóan jobban behúzza majd a nézőt, talán még arra is felbuztatja, hogy ha akar, ő maga is hangosan beleszólhat a történet vezetésébe. Arról nem beszélve, hogy a székbe „szorított” színész egy-egy tekintete, gesztusa sokkal őszintébb lehet így, mintha egy jól instruált, minden ízében kitalált jelenet része lenne. Hiszen amit lát, az maga a valóság.

A nyolcadik-kenecedik fejezet környékén megszületik a csoda: a színészek civil ruhájukat elhagyva, felveszik a jelmezt, belebújnak a rájuk kiosztott szereplő bőrébe, s lassan színházzá alakul át az előadás. Mivel ez az előadás egyik legkényesebb és legfontosabb pillanata, többször is nekirugaszkodnak, finomítanak rajta. Kipróbálják Horváth Lajos Ottó ötletét, aki az átváltozás közben elviszi, vagy épp kihúzza a mesélők alól a széket, mert arra már nincs szükség. A mozgás megtöri a mesélés statikusságát, és azzal a veszéllyel jár, hogy a néző figyelme elkalandozhat. De ez nem baj, csillan fel a rendező szeme. Bár, teszi hozzá mosolyogva, könnyen lehet, hogy négy nappal a premier előtt mindent visszavon majd. Eközben Katona Dávid csaló különféle elektronikus effekteket a mandolinjából: a lüktető, lassan építkező zene különleges feszültséget ad az átalakulásnak.

– Ha minden sikerül, akkor a néző egy kis szomorúságot érez majd, hogy hirtelen eltűnik a mese. Mert már nem tudja százféleképpen elképzelni Andrej Jefimicset, az orvost, vagy Mojszejkát, mert már ott fog állni előtte. A második felvonásban úgy fog hiányozni a mese varázsa, ahogy az elsőből a színház – mondja Bányai, aki arra is őszintén válaszol: nem ijesztő egy kicsit az első rész szabadsága/kötöttsége, amelyben „civilként” színészkedik? – Nagyon nagy félelemmel tölt el, hiszen még sosem csináltam efféle. Reggel, délután és este folyton arról győzködöm magam, hogy menni fog. És így is lesz!

A 6-os számú kórterem példája, ami „az elmaradottság és a tudatlanság kicsiny erődítménye”, arra is jó, hogy a 19. századi kórházviszonyokat összevessük a mai állapotokkal. S velük együtt a mai társadalmat az akkorival.

– Nagyon fontosnak tartom a közösségi élményt. Azt, hogy a mi gondolataink találkoznak a néző tapasztalataival, és mindezt Csehov mondataiba csomagoljuk. Ez az élmény sokkal jelentősebb annál, hogy a félelemre tudjak gondolni – válaszolja meg a kérdést Béres is.

Végül előkerül az okostelefon is. Tagirovsky ezen mutatja meg a későbbi színházi teret, amit majd ki kell tölteni élettel, gondolattal, a lassú idő fojtó érzetével. Régi könyvek sokasága emelkedik majd magas falként a nézővel szemben, magyarázza. Persze nem mind igazi, mert az előadásokként nagyon lelassítaná a díszlet megépítését. De a célt így is eléri majd: kicsit szédülni fogunk az elvégzendő feladat terhe alatt. Hiszen minket szólít majd meg minden egyes könyvgerinc, mondat és gesztus. Mi költözünk be a nem létező, ám így sokkal valóságosabbnak tűnő kórterembe, és hagyjuk magunk mögött a kinti, de itt újra felépülő világot.

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

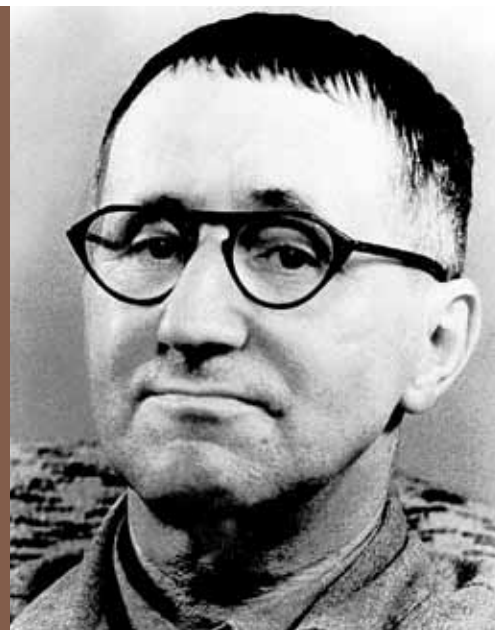

Bertolt Brecht

(Augsburg, 1898. február 10. – Berlin, 1956. augusztus 14.)

Költő, író, darabíró (ahogy magát nevezte), rendező, színházvezető, az epikus színház teoretikusa. Beiratkozott ugyan az orvosi egyetemre, de a versírás és a színház jobban érdekelte. Frank Wedekind és a kabarészerző-színész Karl Valentin volt a példaképe. És mindenekfölött Shakespeare. 1918-ban írta első drámáját, a *Badt*, az ismertséget a *Koldusopera* hozta meg számára 1928-ban. Berlinben a kor nagy színházi újítói – Max Reinhardt és Erwin Piscator – mellett is dolgozott. Kapcsolatba került a munkásmozgalommal és a munkásszínjátszással. Ebben az időben írta tandrámait. A játszó személyek tanulására-személyiségfejlődésére szánta. Mindig a kisemberek, az elnyomottak pártján állt.

1933-ban, Hitler hatalomra jutását követően Ausztria, Svájc, Dánia, Finnország, Svédország után az USA-ba emigrált. Az emigráció éveit alatt írta az úgynevezett nagy darabjait – *Rettegés és ínség a Harmadik Birodalomban*, *Carrar asszony puskája*, *Galilei élete*, *A szecsuaní jóember*, *Kurácsi mama és gyerekei*, *A kaukázusi krétakör*... De színpadhoz nem jutott, szenvedett, hogy nem tudta gyakorlatban kipróbálni őket. 1947-ben beidéztek az Amerika-ellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság elé. A meghallgatás után visszatért Európába. Előbb Zürichbe, majd Kelet-Berlinbe költözött, ahol színházat kapott. Feleségével, Helene Weigel színésznővel létrehozták a Berliner Ensemble-t.

LEGSZEMÉLYESEBB DARABJA

Bertolt Brecht és a Galilei élete

Brecht drámájának hőse Galileo Galilei (1564–1642), a kísérletekre alapuló modern fizika megalapítója, aki Kopernikusz tanait elfogadva és igazolva azt hirdette, hogy a világegyetem központja nem a Föld, hanem a Nap. Az inkvizíció elé idézték. Visszavonta tanait.

Galilei így beszél Brecht drámájában: „Céлом nem az igazam bizonyítása, hanem hogy kiderítsem, igazam volt-e? Mindent, mindent újra kétségbe vonunk. És ha megtaláltuk, amit megtalálni szeretnénk, különös bizalmatlansággal szemléljük. Megfigyelésünk kiindulópontja: kíméletlenül ragaszkodunk ahhoz a tételhez, hogy a föld egyhelyben áll. És csak ha csödöt mondtunk, tökéletesen és reménytelenül vereséget szenvedtünk, és sebeinket nyalogatjuk, vetjük fel ismét a kérdést: nem volt-e mégis igazunk, és mégis mozog a föld.”

Brecht talán legszemélyesebb darabja a *Galilei élete*. Mért? Mert Galilei a kíváncsiságot testesíti meg. „Tudnom kell” – mondja, amikor az inkvizíció tiltása ellenére újra kísérletezésbe fog, hogy bebizonyítsa: a Föld forog a Nap körül. Személyes a „tudnom kell” gyötrelmes, és örömteli szenvedélye, a kételkedés saját eredményeiben is, a kísérletezés kudarcokkal teli hétköznapi robotja, a saját és mások életével való hazardírozás, a kisebb-nagyobb csalások, ravaszkodások és megalkuvások, és az ezekkel való szembenézés fájdalmas és kellemetlen józan-sága. És személyes az élet adta örömök tisztelete, legyen az evés, ivás, jó könyv, szép vers, új gondolat, a humor, bölcs ironia és a keserű önironia.

A *Galilei életén*, mint majd minden darabján, folyamatosan dolgozott. Az emigráció ötödik évében, 1938-ban, Dániában kezdett foglalkozni vele. Az első változatot 1939-ben fejezte be. Az ősbemutató 1943-ban volt Zürichben. 1947-ben Amerikában *Galileo* címen, Charles Laughtonnal a főszerepben játszották. Az úgynevezett „amerikai változat” a színésszel való szoros együttműködésből született, és Brecht nem tudta meg nem történtnek tekinteni Hirosimát. Galilei és tanítványa utolsó beszélgetésében a tudósok, az írástudók felelősségére kérdez rá. 1955-ben újra elővette, és az amerikai változatot kiegészítette a dániai egyes jeleneteivel és a Berliner Ensemble próbafolyamatának tapasztalataival. A bemutatóra már csak a halála után, 1957 januárjában került sor.

Magyarországon az 1930-as és 1945-ös *Koldusopera*-előadáson kívül csak 1956 után kezdtek Brechtet játszani. A máig legnépszerűbb *Koldusoperán* kívül a *Kurácsi*, a *Szecsuaní* és a *Kaukázusi* szerepel gyakrabban a magyar színpadokon. A *Galilei életének* eddig négy bemutatója volt. 1962-ben a Nemzeti Színházban Major Tamás rendezésében Bessenyei Ferenc játszotta Galileit, 1971-ben Debrecenben, Ruszt József rendezésében Gerbár Tibor, 1987-ben Miskolcon, Császár Imre rendezésében Blaskó Péter volt Galilei. Zsótér Sándor 2002-ben Szegeden rendezte először. Galileit Király Levente játszotta.

UNGÁRJÚLIA

„SZÉPNEK TARTOM, HOGY A NEMZEDÉKEK TANÍTJÁK EGYMÁST”

Zsótér Sándor rendező

Kíváncsiságot és gondolatokat szeretne ébreszteni a fejekben Brecht legszemélyesebb darabjával, a *Galilei életével*. A márciusi bemutató előtt, a próbafolyamat kezdetén beszélgettünk a szerző tán legavatottabb hazai színpadi tolmácsolójával, aki a *Brand* című Ibsen-dráma sikere után másodszor dolgozik a Nemzeti Színház társulatával.

Milyen személyes és szakmai szempontok mentén esett a választása a *Galilei élete* színrevitelére a Nemzeti Színházban?

– A *Brand* próbái alatt megszerettem a színészeket, akikkel dolgoztam. Amikor Vidnyánszky Attila felkért, hogy újra rendezzek a Nemzeti Színházban, olyan darabot akartunk hozni, amivel Trill Zsolt még nem találkozott. Mért pont a *Galilei*? A tanítás miatt. Ismerem a tanítás minden örömét, minden kínját, főleg a kínját. „Ki kell kiabálnom, amit tudok, mint egy szerelmes, mint egy részeg, mint egy áruló” – mondja Galilei a darabban.

Szenvedélyes, érzelmes szerzőnek tartja Brechtet?

– Szenvedélyes, felforgató, agyakat mozgató, tunyaság- és restségellenes. Brecht azt mondja, hogy a gondolkodás az emberiség legnagyobb élvezetei közé tartozik. Nem valami szomorú dolog. Rájönni valamire ugyanolyan érdeki öröm, mint meginni egy jó pohár sört. Galilei szerintem Brecht. Brecht egész életében kísérletezett, égették a könyveit, száműzetésbe ment. Meg akarta változtatni a világot. Galilei meg is változtatta. Nem látta Istent a távcsövén. Jól tette, hogy visszavonta a tanait vagy sem, nézőpont kérdése. A szerző és hőse nem tartják sokra a hőseket, a mártírokat, az önfeláldozókat. Galilei a darab végén azt mondja, hibázott. Másfelől megírta utolsó nagyhatású művét, a *Discorsit* (*Matematikai érvelések és bizonyítások – a szerk*). Sűrű, zavaros, gazdag élete volt.

Kihívás ma Brechtet rendezni?

– Brechtnek rossz a híre Magyarországon. Sötétben látó, mondják. Pedig a legtisztább fejű szerzők egyike. Tizennégy éves voltam, amikor láttam Töröcsik Marival *A szecsuanai jóembert* Major Tamás rendezésében, ha részleteiben nem is értettem, mégis minden részletre emlékszem. Ungár Júlia fordítóval, dramaturggal dolgozom már hosszú évek óta, akitől sokat tanultam Brechtről. Miatta kezdtem Brecht-darabokat rendezni. Kell rajtuk egy kicsit törnie az embernek a fejét, nem adják magukat olyan könnyen. Ravasz szerző.

A 2002-es szegedi *Galilei élete* rendezése Király Leventével a címszerepben a hedonista értelmiségi figuráját állította előtérbe. A mostani változatban, Trill Zsolt mellett Töröcsik Marira osztotta az idős Galilei szerepét. Konceptióban, látványvilágban, miben tér el a mostani rendezés a korábbitól?

– A szegedi előadásban Caravaggio képek elevenedtek meg egy panel-lakásban. A készülő előadás fekete térben játszódik, egy kifordított-befordított, kétszintes házban. Megrázó volt Trillel és Töröcsikkel dolgozni a *Brand*-ban. Életem végéig tanulok Töröcsik Maritól. Azt szeretném, hogy lássák őt, és hogy a legszangvinikusabb, legironikusabb, legfájdalmasabb, legszkeptikusabb szövegek az ő élettapasztalából szólaljanak meg. Szépnek tartom, hogy a nemzedékek tanítják

Bertolt Brecht

Galilei élete

(kísérlet)

Fordította: Ungár Júlia

Játsszák: TRILL ZSOLT, TÖRŐCSIK MARI, Ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA m. v., TROKÁN NÓRA m. v., KRISTÁN ATTILA, MÁTYÁSSY BENCE, KISS ANDREA e. h., MÉSZÁROS MARTIN e. h., NAGY BALÁZS e. h., NAGY MÁRK e. h., SZÉP DOMÁN e. h.

Díszlet: Ambrus Mária // Jelmez: Benedek Mari // Dramaturg: Ungár Júlia // Súly: Sütő Anikó // Ügyelő: Kabai Márta // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: Zsótér Sándor

PREMIER: 2016. március 20. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

egymást: ahogy a fiatal Vidnyánszkyt tanítja Trill, úgy tanítja Trillt Töröcsik a darab végén.

Milyen módszerrel dolgozik a színészekkel?

– Magyarázok, nem tudok ülni maradni, ordibálok, túl gyorsan be-
léjük akarom táplálni a szöveg összes ellentmondását. Mindig kérem
őket, hogy kérdezzenek vissza, ha valamit nem értenek. Sok minden
arról jut eszembe, amit a színészek csinálnak. Ha jó darabban foglalko-
zol, újra és újra egy csomó új dologra jössz rá. A *Galilei élete* is ilyen, nem
lehet a végére érni.

1998 óta rendszeren rendez Brecht-darabokat. Mitől megunhatatlan, örök érvényű, univerzális számára az ő világa?

– Mindig rácsodálkoztam, hogy buta vagyok, semmit nem értek. Ta-
nulnom kell. És tőle lehet. Lobogó kíváncsiságot, csillapíthatatlan
energiát sugall. Amit irigylek tőle, az a furfang, abszolút át tud ejteni.
Bennem nincs ilyen képesség.

SZENTGYÖRGYI RITA

Zsótér Sándor Brecht-rendezései

A vágóhidak Szent Johannája

(Miskolci Nemzeti Színház, 1998)

Rettegés és ínség

(Radnóti Miklós Színház, 1998)

A szecsuáni jóember

(Vígyszínház, 2001; Újvidéki Színház, 2001)

Galilei élete

(Szegedi Nemzeti Színház, 2002; Nemzeti Színház, 2016)

A kaukázusi krétakör

(Vígyszínház, 2003)

Kurázi mama és gyerekei

(Kecskeméti Katona József Színház, 2004;
Radnóti Miklós Színház, 2012)

K. mama és gyerekei

(Színház- és Filmművészeti Egyetem – SzFE, 2006)

Arturo Ui feltartóztatható felemelkedése

(SzFE, 2004; Örkény István Színház, 2009)

A városok dzsungelében

(SzFE, 2006)

Az anya

(SzFE, 2007)

A kivétel és a szabály

(Nemzeti Színház, 2008)

Félelem és macskajaj a Harmadik Birodalomban

(SzFE, 2010)

Angliai Második Edward élete

(Kecskeméti Katona József Színház, 2012)

A gömbfejűek és a csúcsfejűek

(SzFE, 2012)

„SZÁZÖTVEN ÉVESNEK KELLENE LENNEM”

Trill Zsolt – Galilei

A gondolkodás „hedonistájának”, a földi élvezeteket sem megvető tudós zseninek a megformálására készül a Zsótér Sándor rendezte Galilei életében. A hitében rendíthetetlen, belülről vezérelt Brand után Galilei küzdelmekkel, kételyekkel teli alakja egy újabb fajsúlyos színészi feladat Trill Zsolt pályáján.

Újoncnak számít a brechti világban.

– Lényegét tekintve igen. Még a kijevei főiskolán egy tanárunk megrendezte a magyar osztálynak vizsgaelőadásként a *Koldusoperát*, amiből Vidnyánszky Attila a beregszászi színház első évadában, 1993-ban szintén készített egy verziót. Abban Bicska Maxi lettem volna, de hetekig nagyon beteg voltam, és végül az egyik bandatagot játszottam. 1994-ben újra elővettük a darabot, Peacockot játszottam benne. A Zsótér-féle *Galilei élete* persze teljesen más lesz. Még a próbák kezdetén járunk, de az már látszik, hogy a minket körülvevő nagyon nyers, intrikákkal teli világba helyezi Brecht művét.

Milyennek látja Galilei ellentmondásos személyiségét, aki a magánéleti, családi kapcsolatait is alárendeli a tudományos munkásságának?

– Az ellentmondásaival együtt lenyűgöző a személyisége. Azon kevesek közé tartozik, akik merték másként látni a világot. Belenézett a távcsövébe, és másnak látta a világegyetemet, mint amit a hivatalos tudomány állított róla. Megelőzte a korát, minden fortyogott körülötte.

Közben tönkretette a családját, a lánya életét. A Galilei-féle emberekre minden korban szükség van az összes pozitívumaikkal és negatívumaikkal együtt. Óriási példák, nélkülük nem működik a világ.

Mi az a vezérmotívum, gondolati, érzelmi kulcs, ami szerep és színész közötti személyes találkozássá teszi a *Galilei életét*?

– Akarva-akaratlan találni a darabban egy sor dolgot, ami érinti a saját életemet. Amikor azt mondja Galilei, hogy negyvenhat éves vagyok, és semmit nem csináltam még, az elől én sem tudok menekülni, mert ugyanezt érzem. Az elégedetlenségében, de az örömeiben is vannak találkozási pontjaink. Egy-egy jó próba vagy előadás után, hasonló érzéseket élünk át, mint amikor Galilei olyan égitesteket fejezett fel, amelyeket addig senki sem látott, rájött olyan összefüggésekre, amelyekre addig senki sem gondolt. És ez hatalmas hajtóerő. Brecht hosszú éveken keresztül írta a *Galilei életét*, és a második világháború szörnyűségei, aztán az atombomba ledobása után felteszi a kérdést, hogy egy értelmes, okos embernek, egy tudósnek, aki formálja a világot, mit

szabad és mit nem szabad megtenni. Galileiben letisztultság van, belső ébredés. Igazság szerint százötven évesnek kellene lennem a szerephez, tele bölcsességgel.

A tudósok, az írástudók szerepe, felelőssége, súlya hangsúlyos aktualitással bír Brechtnél. Lát ebben párhuzamot a mával, a színházcsinálók helyzetével?

– Brecht mással sem küszködött, csak ezzel a kérdéssel – nyilván ezért érdekelte Galilei is. És ez ma is sokakat foglalkoztat. Brecht izgalmasan fogalmaz, éppen ezért nem kell őt szájbarágni, hogy érthető legyen. Nem a szövegnek a „felső” rétege az elsődleges, mert azt elmondjuk, hanem a mögöttes tartalmat kell eljátszanunk. És ebben éppúgy benne van az én helyzetem a színházban, a Nemzeti Színháznak a helyzete a budapesti, az országos, a nemzetközi színházi vérkeringésben, ami nem egyszerű. Nagyon sok a görcs, az előítélet, emiatt sokan nem jönnek el a Nemzetibe. Kimondva-kimondatlanul erre is gondolunk a színpadon. Ne csak papoljunk a nyitottságról, hanem legyünk is azok, ha már az írástudók felelősségéről beszélünk.

Hogyan kezd hozzá egy szerephez, hogyan halad benne egyre mélyebbre? A *Galilei élete* esetében ez mennyi „agyalással”, küzdelemmel, belső kereséssel jár?

– Egy előadás létrehozása mindig egy út onnantól kezdve, hogy elolvasom a darabot, elkezdem tanulni a szöveget. Végül talán elérkezek oda, hogy tudok ezen az úton sétálni, netán szaladni is. A szöveg nézegetése, tanulatása közben egyre több dolog kezd épülni fizikailag és az elképzelések szintjén is, hogy mi felé szeretném vinni a játékot, aztán belül valami elkezd működni. Ez nagyon személyes, és a személyesség vagy megszületik majd az előadáson, és látja, érzi a néző, vagy sem. Semmilyen koncepcióm nincs előre. Megtanultam már, hogy felesleges koncepcióval menni a próbákra. Igazából úgy érzem, hogy mi

színészek katonák vagyunk. A hasonlat persze sántít, nagyon is, de arra gondolok, hogy az agyunk, a fizikumunk arra van trenírozva, hogy a próbafolyamat során teljesítenünk kell a „parancsokat”. Ez persze nem szolgai végrehajtást jelent, hanem kíváncsiságot: mit fog kérni, kitalálni a rendező, és hogy én miként tudom azt „végrehajtani”.

Zsótérrel színészként találkozott először Maár Gyula *Töredék* című filmjében. Az előző évadban bemutatott *Branddal* kezdődött a közös színházi munka. Milyen új színeket hozott a pályáján az ő rendezői világa?

– Rendkívül szerencsés vagyok, mert mindig izgalmas alkotókkal dolgozom Vidnyánszkytól Rizsakovon és Purcárétén át Zsótérig. Mindegyikükkel más miatt jó dolgozni, mert nagyon mást gondolnak a színház lényegéről, más eszközökkel akarnak hatni a nézőre. Vidnyánszkytól például a szöveg csak egy alkotóelem, ugyanolyan fontos a zene, a mozgás, a fény, a tér. Zsótér nagyon fontossá teszi számomra a szót, az ő színházának középpontjában a dráma szövege áll, és minden a szavakból, a szövegből következik. Mindamellet nagyon érzelmes ember. A *Galilei élete* is tele van érzélemmel, ami kihagyhatatlan a színházból. Zsótérben is megvan az a fajta szent örület, ami nélkül ezt a szakmát nem lehet csinálni. Ha azt mondja, másszak fel a falra, megteszem. Mert közben azt érzem, hogy velem mászik ő is. Ha megvan ez a bizalom, akkor jöhet bármi.

Mit jelent együtt játszani Töröcsik Marival? Kipróbált partneri kapcsolat fűzi hozzá *A szarvassá változott fiú* óta.

– Vitathatatlanul a pályám csodálatos ajándéka, hogy együtt játszhatok vele. Minden pillanatát élvezem a közös munkának, rengeteget tanulok belőle. Töröcsik Mari egy ritka tünemény.

SZENTGYÖRGYI RITA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

...azért ily szikár, szinte ijesztően visszafogott a történet körítése, hogy maga a történet minél jobban kidomborodjon, benne az egyszerű, hétköznapi emberi sors drámai súlya, amely viszont úgy jön elő belőle, hogy a végén csak jó pár korszak után oldódhatunk fel a hatása alól igazán.

Gátszakadás

Hol máshol is játszódhatna egy vérbeli író történet, mint a kocsmában, ahol ráadásul azzal a drámai felütéssel indítanak, hogy elfogyott a csapolt sör, az isteni Guinness, így legfeljebb annak szánnalmas üveges változatával kell beérni, hogy az embert mégse semmisítse meg az örök józanság, mert, mi tagadás, az író ember, ahogyan a magyar is, nem fél semmitől jobban, mint a kijózanodástól.

Első dublini reggelemen a városban sétálva hatalmas, szakállas, pocakos vidám férfibe botlottam, aki Guinness hordókat rakodott a teherautójáról. Megkérdeztem, elárulná-e merre van a Guinness gyár, mire válasz helyett átölelt, szeretetteli elragadtatásában percekig szorongatott, majd hosszan beszélt arról, hogy ő azt el nem árulhatja, mert magamtól kell megéreznem, merre van a szent hely, csak bele kell szagolni a levegőbe, s az illatok oda fognak vezetni. Valóban odavezettek, s miután a gyárban és annak bemutatótermében töltöttem a napomat, visszafelé menet a szállásomra egy hatalmas joyce-i élményben, egy igazi ulysse-i örvényben találtam magamat, ahol múlt, jelen és jövő préselődött össze felpörgött álomszerű kavalkáddá.

Conor McPherson *A gát* című darabja az *Ulysses* után majd száz évvel íródott, így annak akár az ellentétéként is felfoghatjuk. A posztmodern kor kiegészítő életérzésében fogant története lassan indul, szinte unalmasan, a színészek ruházata egyszerű, sívár, hétköznapi, ahogyan jobbára a szegényes kocsmabelsőit idéző díszlet is. Kétségtelen, a világ végén vagyunk, valahol vidéken, s mivel „nincs a világon annál sötétebb, mint a vidéki éjszaka”, ahogyan elhangzik, a felütést már-már leütésként éljük meg.

Majd ahogy a kocsmában beszélgető figurák között szép lassan beindul a beszélgetés, kiderül, hogy egy csinos fiatal nő készül hozzájuk költözni Dublin-ból, ami beindítja őket és a történetet. Amikor a nő megérkezik közéjük, a szürke szereplők a legszívesebb, legfurcsább, legfélelmetesebb történeteiket veszik elő, hogy azokat a társaságában elmondva a legizgalmasabb hőssé váljanak. S hallunk tündérmeszerű szónoklatokat titokzatos éjszakai kopogásokról, lépcsőn állodogáló szellemekről, temetői találkozásokról, titokzatos sírokról és egyebekről, s a feszültség egyre nő, ahogy a férfiak egymásra licitálnak a hölgy kegyeleért vívott versenyükben.

Majd amikor a nő megszólal, s elmondja a saját tragédiáját, minden megváltozik, hisz kiderül, hogy minden rémtörténetnél a valóság sokkal kegyetlenebb, egyszerűbb, hétköznapiabb és gyilkosabb. S kiderül az is, hogy azzal a férfiak nem tudnak mit kezdeni, s onnantól fogva a nő számukra már nem egy gondtalan pillanatokat ígérő játékszer, hanem probléma, így már nem futnak utána, hanem inkább tőle el, mint nehézségtől, bajtól, a szembesülés kényszerétől, a gond terhétől.

Persze a férfiak között azért akad egy olyan, aki mégsem akar tőle szabadulni. Akit a nő vallomása saját vallomásra bír, s az egyik tragédia a másikra talál, így a két lélek általuk ölelkezik össze, s lesznek eggyé, egymást megértő alkalmi pszichiáterekké. Átszakadnak a lélek gátjai, kiömlenek a történetek, összekeverednek, s pillanatokra úgy tűnik, talán még össze is jöhetne ez a két ember, amennyiben ez a történet romantikus volna.

De nem az, hisz a kor sem az, amelyben élünk. Mert már az író kocsmák se az írekből élnek, még a világ végén sem, hanem a németekből. A kik jönnek, nézelődnek, isznak, fizetnek és mennek. S bármennyire is gyűlölte a helyiek szemében, mégis ők azok, akik valami változást hoznak az állandó esővel örök szürkére színezett író tájban. Például elviszik az író nőt magukkal. Legalábbis ez a nő ebben reménykedett, de nyilván már ebben sem igazán.

Legfeljebb abban, hogy ott, ahová menekült, a világ végén, akár egy ősi közösségben, ahol még nem rontott meg mindent a pénz, a harc, a racionalitás, még megtalálhatja az életörömet és nyugalomát. S valóban úgy tűnik, hogy erre nem alkalmasabb semmi a világon egy világvégi kocsmánál, ahol senki sem akar igazából semmi mást, mint egy jóízűt inni, azután menni a maga dolgára, visszavonulni saját magányába, amely még mindig több és jobb, mint amit a külvilág ma felkínál.

Az előadást nézve egy elfelejtett vidéki színház szürke termében érezhetjük magunkat, ahol gyakran az órákra pillantunk, nehogy lekéssük a városba visszainduló utolsó buszunkat. Ahol nyilván azért ily szikár, szinte ijesztően visszafogott a történet körítése, hogy maga a történet minél jobban kidomborodjon, benne az egyszerű, hétköznapi emberi sors drámai súlya, amely viszont úgy jön elő belőle, hogy a végén csak jó pár korszak után oldódhatunk fel a hatása alól igazán.

Száraz Miklós György

...antidráma. A szerző bebizonyítja, hogy úgy is lehet drámát csinálni, hogy valójában nincs dráma, hiszen az összes drámai helyzet réges-régen esett, mi most egy unalmas helyen, néhány unalmas ember lapos kis történeteit hallgatjuk.

Leány a gáton

Hozz össze néhány embert, zárd össze őket egy szűk térben – erdei fogadóban, szigeten, barlangban –, és meséld el velük egymás és a nagyérdemű szórakoztatására a történetüket. Bevált recept. Conor McPherson *A gát* című darabjában a helyszín egy ír pub valahol a térkép peremén. Hőseink ezúttal öten vannak, négy férfi és egy nő. Künn hull a hó, dermesztő szél füttyörész, benn kályha duruzsol. Írországban vagyunk, a sör és whisky magától értetődő. Minden adott hát a jó színházhoz. Ha még azt is tudjuk, hogy Conor McPherson tanult és gyakorlott színpadi szerző, aki már Dublinban, az egyetemi drámacsoportban is írt, rendezett és játszott, később pedig számos társulat alapítója, szerzője és előadóművésze volt, akkor azt is sejthetjük, hogy ismeri a színház minden csínját-bínját. Ahogy kíváncsian kotozok a világhálón a szerző után, újra és újra belefutok, hogy a londoni Királyi Nemzeti Színház egy 2000-ben készített felmérésén – melyben a XX. század legfontosabb száz színdarabját állították sorrendbe – *A gát* az előkelő negyvenedik helyre került. A listán olyan hatalmasságok szerepelnek, mint G.B. Shaw, Somerset Maugham, T.S. Eliot, Thornton Wilder, Tennessee Williams vagy Agatha Christie. Nem folytatom, kevés a hely, inkább csak azt állapítom meg szomorúan, hogy olyan hatalmasságok nem szerepelnek eme angolszász megmérettetésben, mint Csehov, Bulgakov, Caragiale vagy Gombrowicz, hogy Örkényről, Csurkáról, Szakonyiról vagy Páskándi Gézáról már ne is beszéljek.

Na de ne hagyjuk magunkon eluralkodni közép-európai kisállami sértettségünket, beszéljünk a darabról. Jó kis darab ez. Nem érzem, hogy Miller, O'Neill vagy Beckett legjobb műveivel vetekedne – bár éppen ezen szerzők egy-egy munkájával osztozik ama negyvenedik helyen –, de azért igazán élvezetes darab. Varázsa van. És a szerző tényleg profi. Jól porciózza az adalékokat: van könnyű kis pletykálgatás, akad tündérmese, kísértethistória, aztán szépen lassan összegyűlnek a szereplők, megjelenik az idegen, a messziről érkezett, titokzatos ember is, aki ráadásul egy csinos nő, és akkor a férfiak szép sorjában elkezdik elmesélni a drámájukat.

Nem mesélem el a darab tartalmát. Inkább arról beszélek, hogy tulajdonképpen csodálkozom. Ez a darab annak ellenére működik, hogy nincsenek benne fordulatok, meglepetések. Azt is mondhat-

nám, hogy antidráma. A szerző bebizonyítja, hogy úgy is lehet drámát csinálni, hogy valójában nincs dráma, hiszen az összes drámai helyzet réges-régen esett, mi most egy unalmas helyen, néhány unalmas ember lapos kis történeteit hallgatjuk. Nincs összeütközés, nincs harc, nincs nagy bikarablás, nem sír Osszián hárfája, nem zeng Brian Boru kürtje: csöndes mesélés van, egy kis páváskodás, öreges rivalizálás az ismeretlen, csinos nő kedvéért, meg némi sör és whisky okozta, butácska elérékenyülés. Aztán persze kiderül, amit különben mindannyian tudunk, hogy a legunalmasabb hely is a világ közepe azoknak, akik éppen ott szűrik el az életüket, és hogy a legeldugottabb porfészeknek is voltak szebb napjai, régi aranykorai, hősei és meséi, gonosz tündérei és kísértetei, maguknak való bolondjai és gyönyörűséges leányzói, és minden unalmas szereplőnk valamikor valamibe belekeveredett, vagy éppen hogy nem keveredett, kimaradt valamiből, amiből – ma úgy látja – hiba volt kimaradnia. Ezek a régi történetek maguk sem igazi drámák, egy részük ócska misztikus mese, más részük még annyi sem, egyszerű lecsúszás valamiről, ami ugyan nem kalandot, színes életforratot ígért, csak kevesebb magányt, talán családot, értelmesebb és teljesebb életet. A nő nagy titka sem oidipuszi bűn – azok kedvéért, akik nem látták még a darabot, nem árulom el, hogy mi az –, nem valami kolosszális gazság, macbethi ármány, nem kiszámítható sorscsapás, jogosan bekövetkező istenítélet, hanem egy kétségtelenül szörnyű, ám egyszerűen a véletlen balszerencsének betudható baleset. Az előadás maga is így ér véget, vagyis hogy nem ér véget, lassan kimúlik. A szereplők elmondták mondandójukat, nem szakadt le a mennyezet, nem változik meg a világ, a falu, még a kocsmá sem, nem történik semmi, kihörpöntik söreiket, végét vetik a zenének, s hazamennek a legények (és a leány).

De vajon valóban nem történik semmi? Mintha Conor McPherson és a rendező, Bérczes László csapdába csalnának itt a végén. Az nem lehet, hogy így érjen véget valami. Itt valaminek történnie kell még. Így nem érhet véget ez az este, ez a darab, ez a beszélgetés, ilyen egyszerűen, ilyen sehogyan. Legalább valaki találjon már rá erre a jóra való teremtsé-
re, és nyíljon ezzel számára is jövő. De ez már nem a színpadon zajlik, hanem a fejünkben, hazafelé...

Udvaros Dorottya, Mátray László

SZINDBÁD

Álomszínház – utazás élet és halál között Krúdy hajósának nyomában

Kiköt Szindbád Óbudánál, és kezdetét veszi a mese, a Krúdy-varázslat. S ahogy egy-egy jelenetkép felvillan, úgy tűnik is el. Szóimádat! Gyönyörködés Krúdy mondataiban – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila.

Szindbád alakja felfogható a „dongiovannizmus” magyar változata-ként, aki háromszáz-egynéhány éve a nőkért él, de a rendező szerint a hódító férfi karakterénél sokkal fontosabb dologról szól a *Szindbád*. Egy ember, aki szellemként tér vissza, és még a túlvilágról is udvarol, az számára inkább az életbe való kapaszkodásról, az életért való rajongásról, és nem a hódításról szól. A halálból a nőkön keresztül nyúl vissza az életbe Szindbád, vagy a halál elől menekül... A nők és a szerelem töltik be a közvetítő szerepet ebben a lelki utazásban. Mert Szindbáddal tudjuk: a szerelem az egyetlen dolog, amiért érdemes ezt a nyomorúságos életet elviselni. Krúdynál még a halálban is szerelmeskednek az emberek.

Szindbád – mint ahogy mindnyájan – megrekedt élet és halál között. Ott bolyong az éjszaka és a nappal, a sötétség és a világosság határán. Az előadásunk egyik kulcsfigurája a Nagy-Kálózy Eszter által megformált Mnemoszüné, az emlékezés istennője, aki megszülte a múzsákat. Ő vezeti Szindbádot az emlékei között. Álomszínház ez is! Túlszerűség, időtlenség, lebegés. Az egész előadás tulajdonképpen egyetlen pillanat, az élet és a halál közötti átlépés pillanata. Nincsen klasszikus értelemben vett történet, csak a gyönyörű szövegekből kibomló atmoszféra rezgése, lebegése, amibe beszűrődik itt-ott egy síkoly. És magával ragad minket Krúdy fájdalmas-szép örök elvágódása a halálon innen és túl, de legfőképpen az, hogy szerelmes a szerelembé, szerelmes az életbe.

– Krúdy az élet és a halál közötti átmenet pillanatát nagyította ki a Szindbádban – és ettől minden párbeszédnek, minden gesztusnak

olyan hangulata van az előadásban, mintha éppen most múlna el. Minden attól szép, hogy éppen zajlik, de már múlik is. A hajó már elindult a túlpartra, és a vitorlákat a halál felé viszi a szél – mondja címszerepet alakító Mátray László.

A Szindbád örök szerelmét alakító Udvaros Dorottya szerint Majmunka nem pusztán egy gyöngéden szerető asszony, mert az talán Szindbád számára nem is volna elég izgalmas. Van véleménye, piszkálja és ostromozza is Szindbádot, de emellett mindig ott van a hangjában az elfogadás, a feltétel nélküli szeretet. Hiába mondom azt Majmunkaként, hogy »Takarodj!«, hozzám mindig vissza lehet jönni.

Szindbád

Krúdy Gyula írásai nyomán

játsszák: MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., UDVAROS DOROTTYA, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, NAGY MARI, TÓTH AUGUSZTA, SZÚCS NELLI, SZARVAS JÓZSEF, BODROGI GYULA, MÁTYÁSSY BENCE, REVICZKY GÁBOR, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, BARTA ÁGNES e. h., BERETTYÁN SÁNDOR e. h., NAGY JOHANNA e. h., VAS JUDIT GIGI e. h.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Verebes Ernő

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

március 30., 31. – 19 óra • Nagyszínpad

14 éves kortól ajánljuk!

RÜKVERC

Egy élettörténet visszafelé elmesélve –
egy (lecsúszott) polgár vallomásai

„A Rükverc, az örök vesztes kisember figurájának története, Vidra, a főhős lecsúszásának története. A színdarab is követni fogja a regény szerkezetét, vagyis a cselekmény hátulról halad előre, tehát a főhős halálától indul, és a születésénél ér véget” – nyilatkozta szociológiai hitelességgel megrajzolt figurájáról és annak sorsáról Kerékgyártó István. A regény – és a belőle készült darab – címe is erre a fordított útirányra utal, hiszen „rükverc” azt jelenti: visszafelé.

Érdemes pár szót szólni a szerzőről, aki közel ötven volt, amikor írásra adta a fejét. Jogot és filozófiát végtett, tíz évig filozófiatörténetet tanított az egyetemen, a rendszerváltáskor üzletember lett, a Horn- és az Orbán-kormány alatt egy-egy évig az ORTT főigazgatója volt, majd feladta polgári foglalkozásait, és az írásnak szentelte magát. Eddig négy regényt publikált: Vagyonregény (2001), Makk ász az Olajfák hegyén (2003) és Trüffel Milán (2009), Rükverc (2012), Hurok (2014).

A kassai előadás nagyon pontos és alapos látletele egy ember életén keresztül a felvidéki régió jelenének és félmúltjának. A szerző a kassai Thália Színház kérésére kifejezetten a helyi viszonyokra dolgozta át a darabot, ezzel is erősítve, bizonyítva a történetek, cse-

Kerékgyártó István

Rükverc

Egy (lecsúszott) polgár vallomásai – tragikomédia

Játsszák: GÁL TAMÁS, VARGA LÍVIA, LATÓCKY KATALIN, RAB HENRIETTA, DÉGNER LILLA, VARGA SZILVIA, BENKŐ GÉZA, PETRIK SZILÁRD, BOCSÁRSZKY ATTILA, MADARÁSZ MÁTÉ, OLLÉ ERIK, RICHTARCSÍK MIHÁLY

Díszlet: Fodor Viola // Jelmez: Őry Katalin // Zene: Lakatos Róbert // Mozgás: Bocsárszky Attila, Richtarcsik Mihály

Rendező: Czajlik József

mikor? hol?

március 12. – 19. óra • Gobbi Hilda Színpad

14 éves kortól ajánljuk | a kassai Thalia Színház vendégjátéka

menyek érvényességét. A darab éppen ezért kapta ezt az alcímet: egy (lecsúszott) polgár vallomásai, ami Kassa ikonikus írójának, Márai Sándornak a regényére utal.

A kassai Rükverc, olyannyira kassai és mai, hogy a történet a 2013-as Európai Kulturális Főváros záróünnepségének napján kezdődik: holtan találnak egy hajléktalant a színház előtti parkban,. Innen „történik” meg a darab tizennégy jeleneten keresztül, és követi végig a főhős, az örök vesztes prototípusaként is jellemezhető Vidra Zsolt életét 2013-tól 1953-ig, amely évben Sztálin meghalt. A társadalom elmúlt hatvan éve tükröződik Vidra Zsolt apró örömeiből és hatalmas kudarcokból álló életében. A műre egyszerre jellemzőek a pergő dialógusok, a hűvös acélkeménységű helyzetrajz, a pengeéles fogalmazás, a kegyetlen, lényegre törő jellemzés, a groteszk hangvétel és a fekete humor.

A kassai előadás főszereplője, Gál Tamás Szlovákia legrangosabb színházi seregszemléjén, a DOSKY 2015 keretében a legjobb férfi színésznek járó elismerést kapta, a produkció pedig bekerült 2015 negyven legfontosabb szlovákiai előadása közé.

Horváth Lajos Ottó

A 60-as és a 70-es években a pesti szellemi élet úgy pezsgett, mint a századelő Párizsában. A *Boldogságlabirintus* a korabeli szellemi élet kiemelkedő személyiségeinek élete és művészete, művei, valamint szüleink korosztályának tapasztalatai, dokumentumok és személyes valóságok alapján írtuk meg. Azok a kérdések, amelyek Kondor Bélát, Nagy Lászlót, Pilinszky Jánost, Sarkadi Imrét foglalkoztatták, még ma is aktuálisak – ők, a magyar szellemi élet világitótornyai inspirálták a darab főhősének, Sámuel Bencének a karakterét.

A *Boldogságlabirintus* nem valós személyekről szól. Fikció, képzelt szereplőkkel – a valósággal való bármilyen egyezés csak a véletlen műve lehet. Háttérként a 60-as és 70-es évek Magyarországa szolgál, a ma már csak emlékekben élő korlátokkal, fojtogató levegővel, és a kor slágereivel.

Ki hogyan próbált boldogulni vonzások és választások között? Voltak, akik a belső, és voltak, akik a külső emigrációt választották.

Az előadás felmutatja az életben maradás korabeli és mindenkori fortélyait. Minden korban nehéz boldognak lenni, de a labirintus közepébe vezető út mindig fellelhető. Rajtunk áll, hogy végigmegyünk-e rajta – mert az út bizony nehéz és fájdalmas, és ez gyakran vezet gyilkos indulatokhoz, amelyeket sokszor fordítunk magunk felé: talán ezért van ennyi önpusztító, öngyilkos tehetségünk.

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Boldogságlabirintus

bardo-esztrád két részben

Főbb szerepekben: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, SZARVAS JÓZSEF, TROKÁN NÓRA m. v., KRISTÁN ATTILA, KÓNYA MERLIN RENÁTA e. h., FARKAS DÉNES, TOMPOS KÁTYA, FEHÉR TIBOR, MÁTYÁSSY BENCE

Díszlet: Galambos Péter // Jelmez: Kárpáti Enikő // Zeneszerző, zenei vezető: Melis László //

Rendező: Galambos Péter

mikor? hol?

március 22. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

BOLDOGSÁG-LABIRINTUS

Nehéz boldognak lenni,
de a labirintus közepébe vezető út
mindig fellelhető

Ez több száz éves hagyomány, de nem isteni átok.

Sok művészünkéről tanulmányaink ellenére csupán felületes tudásunk van, ami nem is csoda egy olyan korban, amikor egymásról is alig tudunk, hát még valódi múltunkról: a társadalmi és személyes önismertet nem tartozik hagyományainkhoz. Pedig éppen ez lenne életünk legnélkülözhetetlenebb ismerete, a parancs, amely már a delphoi jósa falán is ott állt: „Ismerd meg önmagad!”.

Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni – a megismeréshez le kell szállnunk a mélybe, hogy felemelkedhessünk, miután szembenéztünk legrejtettebb dolgainkkal. Be kell merészkednünk a labirintus közepébe.

De önzésből vagy kíváncsiságból nem lehet alászállni, csakis elhivatottságból. És ehhez nem elég a szerencse, vagy a kiválasztottságtudat. És akik bemerészkednek a labirintus középpontjába, azok önmaguk fájdalmas megismerése és a szembenézések után újjászülehetnek – még életükben megtanulnak élni és élni hagyni. A mi tékozló fiútörténetünkben a hős sem pusztul éhen a vályú mellett: végül valóban hazatér.

A fájdalom és az öröm együtt – a boldogság. Mert aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni. Igen, pokolra menni, és onnan hazatérni.

SZESZÉLYES NYÁR

Kisregényből vizirevü – korok, tapasztalatok, csehek és magyarok

Krokovy Vary „fürdőváros” unalmas nyári nyugalma egy vándor bűvész-kötél-táncos és a gyönyörű, fiatal segédje, Anna megérkezése kavargatja fel. A csendes napokon egymást emelkedett stílusú csipkelődéssel szórakoztató három jó barát életét megbolygatja a cirkuszosok érkezése.

A költői lelkületű atya, az anekdotázó órnagy és a filozofáló fürdőmester egy pillanat alatt beleszeret a szépséges Annába, és mindhárman megpróbálják meghódítani. A fürdőmester elhanyagolt felesége, Katerina pedig a bűvész bűvkörébe csök.

Míntha a szabadság istene és istennője jelenne meg a városkában, ahol megállt az idő: mind a három férfi szeretné magának Annát, még ha ez végül testi-lelki sebesülésekbe is kerül, Katerina még oda is költözik a cirkuszos kocsihoz, de a mutatványos élet közéről már nem olyan vonzó. A szabadság fárasztó és veszélyes.

Három nap és három éjszaka története, mint a mesében.

A *Szeszélyes nyár* szerzője Vladislav Vančura a két háború közti cseh irodalom nálunk kevésbé ismert, de annál jelentősebb alakja: a költői-realista cseh irodalom, a hrabali-világ és a cseh írói és filmes újhullám is az „ő köpönyegéből bújt elő”. Az 1926-ban megjelent kisregény nem csupán Vančura legfontosabb műve, de a cseh irodalom rendkívül jelentős alkotása. Hasek *Švejk*-jével emlegetik együtt, és Bohumil Hrabal munkásságának előzményeként tartja számon az irodalomtörténet. Nagysikerű filmet rendezett belőle Jiří Menzel 1968-ban.

Vančura műve alap és elrugaszkodási pont Galambos Péter rendezőnek és szerzőtársának, Erneyi Beának. A regénysztori „közben” az előadásban lezajlik jó negyven év viharos cseh történelme '68-tól a bársonyos forradalmon át napjainkig. Hőseink számára mintegy háttérzajként, rádióból és tévéből, zenékben és dokumentumokban szűrődik csak be a külvilág és a történelem, amiről nem vesznek tudomást.

Három nap és három éjszaka kalandjai után ismét helyreáll a csend és a nyugalom, mert a negyedik nap reggelén már csak hűlt helye van

a cirkuszos kocsinak... Minden marad a régi. Vagy talán mégsem egészen?

A Nemzeti Színházban színre kerülő *Szeszélyes nyár* közösségi alkotás, minden alkotó közreműködő világa beépül az előadásba. Fontos a zene: az újrhangszerelt egykori slágerekhez (Melis László), Erneyi Bea írt új szövegeket, és új dalok is születtek kettejük együttműködéséből.

S hogy mindebből, hogyan lesz zenés-táncos csehszlovák vizirevü? Meglátják.

Szeszélyes nyár

Vladislav Vančura regénye alapján (fordította Zádor András) és egyéb dokumentum felhasználásával a szövegkönyvet írta: Erneyi Bea és Galambos Péter

Antonín – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hugo órnagy – SCHNELL ÁDÁM ■ Fülöp atya – KRISTÁN ATTILA ■ Katuska – SÓPTEI ANDREA ■ Arnostek – FEHÉR TIBOR ■ Karel Gott, Jirka, Idegenvezető – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Anna – DUNAI CSENGE e. h. ■ Marta, Szőke lány I. – KATONA KINGA e. h. ■ Václav, Örmester, Armstrong, Józsi bácsi – BORDÁS ROLAND e. h. ■ Iveta, Szőke lány II., Józsi néni – ÁCS ESZTER e. h.

Zeneszerző, zenei vezető: Melis László // Díszlet: Galambos Péter, Libor Katalin // Jelmeztervező: Kárpáti Enikő // Koreográfus: Blaskó Borbála // Súlygó: Kónya Gabriella // Ügyelő: Lovass Ágnes // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

rendező: Galambos Péter

mikor? hol?

március 30., 31. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Nevek erdejében – jelentek az avignoni előadásból | Fotó: Christophe Raynaud de Lage

Imigyen szóla Louis de Funès

„Louis de Funès rendkívüli erővel megáldott színész volt, tüzes táncos, ki saját határait túllépni látszott, az elváráson túl tízezerszer annyit adott a közönségnek, mint amit a figura megkívánt volna tőle... Az energiakifejtés atlétája volt.” – írja Novaina, akit már ötéves korában lenyűgözött Louis de Funès színpadi játéka. Azóta szüntelenül figyeli a színészeket, „érthetetlen” útjukat kulisszáktól a színpadig – az újjászületésüket. Louis de Funès ebben a monológban valamiféle prófétává, színházi Zarathusztrává válik, aki titokzatos kinyilatkoztatásokat tesz a színész művészetéről. A francia szerző a debreceni Csokonai Színház művésznének, Mészáros Tibornak rendezi ezt a szédítő monológot, amelyet Franciaországban nem kisebb színész adott elő, mint Dominique Pignon.

Rendező: Valère Novarina és Adélaïde Pralon

mikor? hol?

április 17. – 18 óra 30 • Kaszás Attila Terem

magyar nyelven

A debreceni Csokonai Nemzeti Színház előadása

magyarországi ősbemutató

Nevek erdejében

Logaéderek, logolitek, logogrammok és antropoglifák – nevek sokasága, melyek osztódnak és burjánzanak, miközben játékba hozzák a színház terét és a nézők testét. A játékot a cirkusz körkörös és „dél-vu” logikája szervezi, melyet az tesz élővé, hogy befejezetlen. Ötvenkét jelenetben ezer „szó-lelket” mond, jelent ki, kockáztat meg és vet ki magából ezeregy száz néven nevezett karakter – közülük azonban nem mind mutatkozik meg. Novarina a nevek erdejének közepére helyezi a Történész nőt, aki elrendeli a történet kezdetét: Nyüftfog, a kutya jól tudja, hogy többé nem jelenik meg, az Antiemberek konspirálnak, a Színész, aki más elől menekül, már sokadszorra bizonyítja annak ellenkezőjét, amit gondol, a Külvilági Miniszter élő nyelvnek nyilvánítja a latint, a Parietális Gyermek negyedóránként bejönnek, hogy kiürítsék az előítéletek zsákját... Két óra tizenegy perc alatt a színpad lebontódik, újraépül, és megtelik rejtvényekkel. Az idő felsóhajt: senki se vette észre. A színészek a nyelv peremén járnak, felszabadító és leigázó szavak erdejében.

Rendező: Valère Novarina

mikor? hol?

április 18. – 20 óra • Gobbi Hilda Színpad

francia nyelven, magyar felirattal

A 2015-ös Avignoni Fesztiválon bemutatott előadás vendégjátéka

ÉBER ÁLMOK

A MITEM vendége Valère Novarina –
egy francia, akinek
„érthetetlen anyanyelve” a magyar

Csak saját darabjait rendezi Valère Novarina, akinek már életében a Comédie Française repertoárjába került egy műve, ami ritka kivétel. Az Avignoni Fesztivál rendszeres résztvevője. A francia színház egyik megújítója. Különleges színpadi nyelvet alkotott, esszéiben költői képekben fogalmazza meg a színház, a színészet lényegét. Két előadása látható a MITEM-en. Márciusban nyílt próbán és pódiumbeszélgetésen találkozhatunk vele.

– A színházi előadás során az idő esetlegességeit éljük meg, szemben azzal az uniformizált idővel, amelyet a hétköznapi életben vagyunk kénytelenek elszenvedni. A színházi időnek teste, tere van. A színésznek pedig a nyelv az üzemanyaga, az egyetlen tápláléka. A szöveg hozza mozgásba őket. A színész olyan „állat”, aki testi kapcsolatban van a szavakkal – fogalmaz Valère Novarina.

A francia dráma- és esszéíró, rendező és képzőművész kizárólag saját darabjait rendezi. Azon ritka kivételek közé tartozik, akinek egy műve már életében a Comédie Française repertoárjába került, amit ráadásul – ez a kivétel kivétele – maga is rendezhetett.

A mai francia színház egyik legnevezetesebb és legkülönlegesebb alakja eredeti, lényegien költői életművet hozott létre, amely megújította a francia színházi nyelvet. Rendszeres vendég a világ egyik legmagasabb művészeti eseményén, az Avignoni Fesztiválon. A MITEM-re érkező *Nevek erdejében* című produkció bemutatója is Avignonban volt.

Magyarországhoz sok szállal kötődik: a debreceni Csokonai Színház társulatával 2009-ben hozta létre a *Képzeletbeli operettet*, amely 2010-ben öt előadásra kapott meghívást a párizsi Odéonba. A *Képzeletbeli* egyik szerepét, a Végtelen regényíró alakító Mészáros Tibor játéka különösen lenyűgözte Novarinát, ezért rendezi meg vele a MITEM-en látható *Imígyen szóla Luis de Funès* című monológot. A francia szerző magyar gyökerei azonban még messzebbre nyúlnak vissza.

– Gyerekkoromban édesanyám, aki színésznő volt, sokszor énekelt egy magyar dalt, amelyet hajdan egy Genfben tanuló István nevű diák írt neki... A dalszöveg aztán egyre bizonytalanabbá vált, de mindig előhívott belőlem valami meghitt idegenséget – meséli Valère Novarina, aki gyerekként hallott a pusztáról, Bánk bánról és Kolozsvárról is. Kilenccé volt 1956-ban. Az iskolában kis papírlapokat festett piros-fehér-zöldre, és a középső sávba azt írta: Szabadság Magyarországnak! Így lett Magyarország a titkos, a második hazája, a magyar pedig az érthetetlen anyanyelve – ahogyan erről a *Cselekvő szó színháza* című kötet egyik esszéjében ír.

Saját művei rendezője úgy lett, hogy a 2587 szereplős *Az élet drámája* című darabjának színrevitelét senki sem vállalta. Néhány részletét végül ő maga rendezte meg az Avignoni Fesztivál felkérésére 1986-ban.

– A darabírás vége felé a lapokat otthon felrajzszögeztem egy nagy táblára – magyarázta egy interjúban, hogy miként lát hozzá a rendezéshez a drámaíró. – A magam számára is vizualizálom a szöveget. Ekkortól már mintegy a térben alakítom ki az egyes jelenetek sorrendjét és majdani színpadi helyét. Rendezőként pedig már csak a színészekkel foglalkozom. Ők hozzák létre a teret, mégpedig a kiterjedéssel, testtel rendelkező nyelv által.

A színészek mindig nagyon megijednek a szövegtől – magyarázza Novarina, akinek drámáiban a színészek az utcai, rontott beszédétől

NYÍLT PRÓBA

márc. 17.

Imígyen szóla Louis de Funès

A magyarországi ősbemutató előtt a színész, Mészáros Tibor és a rendező, Valère Novarina, valamint a darab fordítója, Rideg Zsófia avatják be az érdeklődőket a próbák menetébe. (A képen a rendező és a főszereplő)

mikor? hol?

március 17. – 16 óra • Károli Gáspár Református Egyetem BTK
1088. Budapest, Reviczky u. 4., I. em., Buda Béla terem

ZENÉS FELOLVASÓ

márc. 16.

Érthetetlen anyanyelv

„A magyar nyelv (ahogy a gyerek látta): olyan nyelv, melyet nem ért, de énekelve lát. A nyelv szigete, egyszemélyes, árva és magzati nyelv”, mondja Novarina a magyar nyelvről. A francia szerzővel többek között Ráckevei Anna színművész, két Novarina-fordító, Sepsi Enikő és Rideg Zsófia beszélget. Fellép még Pál Lajos harmonikás és Mészáros Tibor színművész.

mikor? hol?

március 16. – 19 óra • Budapesti Francia Intézet
1011 Budapest, Fő u. 17.

és a gyereknyelvtől az archaizmusokon át a stílusparódiáig, végtelen felsorolásokon át a szóviccekig sok regiszteren beszélnek, énekelnek, és folyton mozgásban vannak a sokszor álomszerűen pörgő jelenetekben. Mindig ellenáll, hogy instruálja és a szerepformálásban segítse a színészeket. Debrecenben meg kellett küzdenie a szerinte erős Sztanyiszlavszkij-hatással, a színészek pszichologizáló ábrázolás iránti igényével. Novarina szerint nem szerepformálásra van ugyanis szükség, hanem darabformálásra. Nála nincsenek alakok, akiket „jellemábrázolva” végig kellene vinni egy cselekményen. A színész dolga: szabadjára engedni a nézők éber álmát.

Ahhoz pedig, hogy ez sikerüljön, Novarina elmélete és gyakorlata szerint nem kell más, csupán nagyon precíz szövegmondás. Mert a nyelv a színész üzemanyaga, mint a benzin az autóban.

– A színházban – fogalmazott egy interjúban – anatómiai műtét zajlik: kiemeljük a nyelvet. A nyelv megnyilvánul a térben, elér hozzánk, megérint, mozgásba hoz bennünket. Nem pedig kifejez minket. Nem kommunikációs eszköz, hanem valami nem emberi, rajtunk kívül álló természeti jelenség.” Máshol ugyanerről így ír: „A nyelv, amit a színész valódi testként hordoz és ad át nekünk, úgy terül el előttünk, akár egy elbeszélő tájkép. A nyelv egy folyam, a beszéd pedig egy hullám, amely kicsap belőle. A színész a színpadon újra rálel a nyelv megszületésének energiájára, az első szavak kimondásának döbbenetére. A nyelv a színész által a földre szegeződik és testet ölt a térben, hogy itt mindannyiunk előtt végre felvegye valódi kiterjedését.”

KORNYA ISTVÁN

NOVARINA MAGYARUL

A test fényei Valère Novarina eredeti színházfel-fogásának nyelvi is különleges, enigmatikus megfogalmazása olyan címszavak köré gyűjtve, mint Pánik az anyagban, Az áldozó színész vagy Logodinamika. A kötet a L'Harmattan Kiadónál jelent meg, akárcsak a Debrecenben bemutatott *Képzeltbeli operett* teljes szövege. *A cselekvő szó színháza* Novarina színházi esszéiből ad válogatást a Ráció kiadásában.

TÁVOL, KELET

Láttak már jakut eladást? Aligha. A MITEM-en erre is lehetőség nyílik. Kuriózum a Jindo-szigeti sámánszertartás is, amely áprilisban érkezik először Európába. A kínai opera nálunk kevésbé ismert szecsuaní típusa elegáns, humoros és akrobatikus.

SÁMÁNSZERTARTÁS DÉL-KOREÁBÓL

A Koreai-félszigettől délnyugatra, a déli Jeolla vidékén található Jindo szigete. Zenei és rituális hagyományai a terület hosszú elszigeteltségének köszönhetően különösen tiszta és elementáris formában maradtak fenn, és Európában eddig még nem volt látható ez az autentikus szertartás. Jindo közösségéből húszan – köztük női sámánok, énekesek, táncosok, népzeneészek – jönnek hozzánk, hogy felfedezzessék velünk temetési rítusaik néhány elemét: eltávozásakor megszabadítják az elhunytat minden keserűségtől és nehezteléstől, és helyreállítják a harmóniát, amelyet a haláleset a családban és a közösségben felborított.

Jindo Ssiitgingut – sámánszertartás

Jindo, Dél-Koreai Köztársaság

OPERA SZECSUÁNBÓL

A szecsuaní opera a tradicionális kínai opera egyik típusa. A Kína délnyugati részén található tartományban kialakult típus legfőbb sajátosságai az élénk, szórakoztató történetmesélés, a vérbő komédiázás, a sok bravúros énekszóló és akrobatamutató, valamint a gazdag ütőhangszeres játék. A színészek egyszerre keccses és eleven játéka a stilizált mozdulatok összetett rendszerére épül. A szecsuaní opera előadásai mindig tele vannak szellemes és humoros megoldásokkal, lendületes párbeszédekkel. A MITEM-en látható előadás egyik különlegessége az „arcváltás”, amikor a színész az arcfestését egy szempillantás alatt kicseréli. Li Yaxian alakját a szecsuaní opera sztárja, Shen Tiemei kelti életre, akinek meggyerő előadásmódját a műfaj – ahogy arrafelé mondják – pikáns stílusa jellemezi.

Luo Huaizhen: **Li Yaxian**

Rendező: Xie Ping'an | Szecsuaní Opera – Csungking, Kína

JAKUTFÖLDI SHAKESPEARE

Shakespeare Titus Andronicusát a „véres tragédia” műfajának egyik leghatásosabb példaként tartják számon. Olyan dráma, amelyben rémséges és kegyetlen eseményeken keresztül a főhős személyes, mégis egyetemes érvényű tragédiájának szemtanúi lehetünk. Titus Andronicus, a római hadvezér annyi szenvedést, veszteséget él át, hogy az már ép ésszel szinte fel sem felfogható – így a néző szembesülhet az emberi lét és halál irracionális dimenziójával.

Szergej Potapov, a Szaha Színház főrendezője, akinek elismerései között találjuk az orosz nemzeti színházi fesztivál, az Arany Maszk díját is, a jakut színház különleges hagyományait Shakespeare véres tragédiájával egy látványos, az ősi rítusokra emlékeztető előadásban ötvözi. Shakespeare más műveinek – Rómeó és Júlia, Hamlet, Lear király, Othello – motívumai Quentin Tarantino filmes világának expresszivitásával erősödnek fel.

TIIT

William Shakespeare Titus Andronicus című drámája nyomán

Rendező: Szergej Potapov

P. A. Ojunszkij Szaha Színház – Jakutföld, Szaha Köztársaság, Oroszország

BUDAPEST 2016. ÁPRILIS 11–24.

MITEM 2016 FESZTIVÁLPROGRAM

április 11.

HÉTFŐ

17:00

Gobbi Hilda Színpad

Vladislav Vančura – Ernyei Bea – Galambos Péter

SZESZÉLYES NYÁR

rendező: Galambos Péter

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország
(magyar nyelven angol szinkrontolmácsolással)

április 11.

HÉTFŐ

20:30

Nemzeti Színház, Hajóorr

Utcaszínház

ANGYALOK A VÁROS FÖLÖTT

rendező: Pino Di Buduo

Teatro Pottlach – Fara in Sabina, Olaszország

április 12.

KEDD

19:00

Nagyszínpad

Homérosz

ILIÁSZ

rendező: Stathis Livathinos

Polyplanity Company – Athén, Görögország
(görög nyelven magyar felirattal)

április 13.

SZERDA

17:00

Gobbi Hilda Színpad

Federico Garcia Lorca

A KÖZÖNSÉG

rendező: Alex Rigola

Teatro de La Abadía, Katalán Nemzeti Színház – Madrid, Barcelona, Spanyolország (spanyol nyelven magyar felirattal)

április 13.

SZERDA

20:00

Nagyszínpad

sámánszertartás

JINDO SSIITGIMGUT

Jindo, Dél-Koreai Köztársaság

(koreai nyelven magyar felirattal)

április 13.

SZERDA

17:00

Kaszás Attila Terem

Bertolt Brecht

GALILEI ÉLETE

rendező: Zsótér Sándor

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország
(magyar nyelven angol felirattal)

április 14.

CSÜTÖRTÖK

20:00

Nagyszínpad

Jovan Sterija Popovic

HAZAFIAK

rendező: Urbán András,
Szerb Nemzeti Színház – Belgrád, Szerbia
(szerb nyelven magyar felirattal)

április 15. PÉNTEK 20:00

április 16. SZOMBAT 17:00

Gobbi Hilda Színpad

Makszim Gorkij

ÉJJELI MENEDÉKHELY

rendező: David Doiasvili

Állami Zenés és Drámaszínház – Tbiliszi, Grúzia
(grúz nyelven magyar felirattal)

április 16.

SZOMBAT

20:00

Nagyszínpad

Carlo Gozzi

A HOLLÓ

rendező: Nyikolaj Roscsin

Alekszandrinszkij Színház - Szentpétervár, Oroszország
(orosz nyelven magyar felirattal)

április 17.

VASÁRNAP

18:30

Kaszás Attila Terem

Valère Novarina

IMIGYEN SZÓLA LOUIS DE FUNÈS

rendező: Valère Novarina & Adélaïde Pralon

Csokonai Nemzeti Színház – Debrecen, Magyarország
(magyar nyelven francia felirattal)

április 17.

VASÁRNAP

20:00

Nagyszínpad

Lyo Huaizhen

LI YAXIAN

rendező: Xie Ping'an

Szecsüáni Opera – Csungking, Kína
(kínai nyelven magyar és angol felirattal)

április 18.

HÉTFŐ

20:00

Gobbi Hilda Színpad

Valère Novarina

NEVEK ERDEJÉBEN

rendező: Valère Novarina, L'Union des contraires – Franciaország,
Koprodukciós partnerek: Festival d'Avignon / CDN de Montluçon, Le Fracas, (francia nyelven magyar felirattal)

április 19. KEDD 18:00 Kaszás Attila Terem	Witold Gombrowicz – Bruno Schulz ÁTTŰNÉS rendező: Waldemar Śmigasiwicz Teatr Powszechny – Radom, Lengyelország (lengyel nyelven magyar felirattal)
április 19. KEDD 20:00 Nagyszínpad	Jonathan Swift nyomán GULLIVER UTAZÁSAI rendező: Silviu Purcărete Radu Stanca Nemzeti Színház – Szeben, Románia (román nyelven magyar felirattal)
április 20. SZERDA 17:00 Kaszás Attila Terem	Weöres Sándor PSYCHÉ rendező: Vidnányszky Attila Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország (magyar nyelven angol felirattal)
április 20. SZERDA 20:00 Gobbi Hilda Színpad	William Shakespeare OTHELLO rendező: Gabriel Chamé Mikaprojekt, Argentína (spanyol nyelven magyar felirattal)
április 21. CSÜTÖRTÖK 17:00 Gobbi Hilda Színpad	KORSZERŰTLEN KONCERT rendező: Viktor Rizsakov Moszkvai Művész Színház Akadémia – Moszkva, Oroszország (orosz nyelven magyar szinkrontolmáccsal)
április 21. CSÜTÖRTÖK 20:00 Nagyszínpad	Anton Csehov SIRÁLY rendező: Thomas Ostermeier Théâtre Vidy-Lausanne – Svájc (francia nyelven magyar felirattal)
április 22. PÉNTEK 19:00 Nagyszínpad	Verebes Ernő – Cervantes DON QUIJOTE rendező: Vidnyánszky Attila Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország (magyar nyelven angol felirattal)
április 23. SZOMBAT 17:00 Gobbi Hilda Színpad	William Shakespeare VÍZKERESZT, VAGY AMIRE VÁGYTOK rendező: Bocsárdi László Tamási Áron Színház – Sepsiszentgyörgy, Románia (magyar nyelven angol felirattal)
április 23. SZOMBAT 20:00 Nagyszínpad	William Shakespeare Titus Andronicus c. drámája nyomán TIIT rendező: Szergej Potapov P. A. Ojunszkij Szaha Színház – Jakutföld, Szaha Köztársaság, Oroszország (jakut nyelven magyar felirattal)
április 24. VASÁRNAP 15:00 Gobbi Hilda Színpad	Anton Csehov: A 6-os számú körterem c. novellája alapján 6 rendező: Sardar Tagirovsky Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország (magyar nyelven angol felirattal)
április 24. VASÁRNAP 20:00 Nagyszínpad	Stanisław Wyspiański AKROPOLISZ rendező: Anna Augustynowicz Teatr Współczesny – Szczecin, Lengyelország (lengyel nyelven magyar színpopszissal)

„Nekem azt tanították, hogy színészként alapvető feladatunk önmagunk fizikai és szellemi karbantartása. Erre megfelelő időt és energiát kell fordítanunk. Az a dolgunk, hogy fejlesszük a beszédtechnikánkat, járjunk énektanárhoz, tartsuk karban magunkat testileg, lelkileg, olvassunk, művelődjünk, legyenek gondolataink és kérdéseink a világról, hogy készen álljunk a feladatra, a nagy feladatra!”

A SZÍNJÁTÉKOS ÉS A KALEIDOSZKÓP SZÍN-JÁTÉKAI

Bakos-Kiss Gábor prózai álmokról, zenés lehetőségekről, a beszélgetés szükségességéről

Bakos-Kiss Gábor végzettsége szerint zenés színész, de elsősorban színésznek mondja magát, aki nemcsak prózai darabokban játszik, de szívesen énekel sanzont, musicalt, operettet, operát is. A Váci Dunakanyar Színház és a Nemzeti koprodukciójának köszönhetően Havel-egyfelvonásosokban játszik, szerepelt komédiában, abszurd darabban, rendezőként is bemutatkozott már, legutóbb Jean Genet *Cselédek* című darabját állította színpadra. A Nemzeti Színházban az egyik este a *Szeszélyes nyár* című csehszlovák vízirevüben Karel Gottként énekel, az *Isten ostora* című előadásban Hilárion, a manicheus, a János vitézben huszárkapitány... Szereti ezt a műfaji sokszínűséget. Azt mondja, olyan ez, mint egy kaleidoszkóp.

Nem kérdés, hogy szeret-e játszani?! Kezdhetnénk mindjárt a Kosztolányi-verssel: „A játszótársam, mondd, akarsz-e lenni...”?

– ... „együtt a sötétbe menni”?! ... „Gyerekszívvvel fontosnak látszani”?!
... „Nagy komolyan az asztalfőre ülni”?!

Játsszuk azt, hogy én vagyok a színházigazgató. Van három főszerep-ajánlatom, de ezek közül csak egyet választhat. Lesz egy operettbemutatónk, abban lehetne bonviván, lenne egy musicalfőszerep és a harmadik lehetőség: *Hamlet*...

– Nem kérdés! A harmadikat választanám. Igaz, gyakran hívnak operettekbe, musicalekbe, rockoperákba. Ebben persze nagy szerepe van az énekmesteremnek, Bagó Gizellának, aki felkészített arra, hogy képes legyek zenés darabokban helytállni, és akihez most is járok

órákra. Tenor vagyok. Imádok énekelni. Számomra minden zenés feladat olyan, mint egy kaland, egy izgalmas kiruccanás. De elsősorban színész vagyok, és úgy érzem, leginkább prózai szerepekben tud igazán kiteljesedni a színész, ezért választanám *Hamletet*. Ez a darab egyébként is különösen kedves számomra. Ez volt az én első, igazi színházi élményem még gimnazistaként Nyíregyházán. Nagyon jó magyartanárnk volt: minden színházlátogatás előtt szánt arra egy órát, hogy felkészüljünk az előadásra. Elolvastuk előbb a darabot, és a magam módján megpróbáltam én is értelmezni, aztán csak ámultam a színházban. Így is lehet?! Ez is benne van?! Emlékszem: Verebes István rendezte az előadást, akkor ő vezette a nyíregyházi színházat, Avass Attila játszotta a főszerepet. Számomra meghatározó élmény volt az a *Hamlet*...

– Könnyedén belement ebbe a játékba! Vissza sem kérdezett: hol van ez a színház? Milyen ez a színház?

– Nekem most az origó a Nemzeti Színház, minden ehhez képest van, de szívesen megyek máshová is. Tegnap este például Kaposvárott voltam. Ott játszuk a *Jézus Krisztus szupersztárt*. Én vagyok Júdás. Ez is egy régi szerep. Tehát a földrajzi helynek nincs igazán jelentősége, de azért azt megkérdeztem, hogy ki rendezi az előadást, kik a partnerek. Minden ilyen döntésnél elsősorban a szakmaiság, a minőség számít. A kaposvári előadást Bozsik Yvette rendezte, neki például látatlanra mondok igent. Az ő személye – eddigi munkássága – nekem garanciát jelent.

Próza művet választana, pedig zenés színészként végzett. Ez az a szak, amelyről nemrégiben nyilvános szakmai vita folyt, és az is megfogalmazódott, hogy nincs értelme ennek a képzésnek, mert sem nem próza -, sem nem operett- vagy musicalszínészek, akik itt végeztek.

– Én meg azt mondom: műfajok vannak, és ezeket lehet jól, nagyon jól, és még annál is jobban csinálni. Azzal nem tudok mit kezdeni, ha a szakmában azon vitatkoznak, hogy most kell-e vagy nem kell zenés színészeket képezni?! Szerintem azoknak az embereknek, akik zenés színházat csinálnak, igenis le kell ülniük egy asztalhoz – függetlenül attól, hogy esetleg különbözik az ízlésük, a világlátásuk –, és meg kell beszélniük, mit kell ahhoz tenniük, hogy helyzetbe hozhassák a fiatalokat, hogy aztán jó és még annál is jobb előadások születhessenek. Nekem azt tanították, hogy színészként alapvető feladatunk önmagunk fizikai és szellemi karbantartása. Erre megfelelő időt és energiát kell fordítanunk. Az a dolgunk, hogy fejlesszük a beszédtechnikánkat, járjunk énektanárhoz, tartsuk karban magunkat testileg, lelkileg, ol-

vassunk, művelődjünk, legyenek gondolataink és kérdéseink a világról, hogy készen álljunk a feladatra, a nagy feladatra!

Azt mondja, az első igazi színházi élménye a *Hamlet* volt. Ha választania kellene, most is azt játszaná inkább, mint valami zenés darabot. Annak idején mégis zenés színésznek jelentkezett. Van azért ebben némi ellentmondás!

– Amikor először jelentkeztem a színművészetire, még fel sem vetődött bennem, hogy akár zenés osztályba is mehetnék. Miskolci egyetemistaként is – mert akkor még ott tanultam a jogi karon – csak a próza színház iránti érdeklődés erősödött bennem. Bár arra is emlékszem, hogy akkor adták a Miskolci Nemzeti Színházban az *Elisabeth* című musicalt, és a mai napig emlékszem Szabó P. Szilveszterre a Halál szerepében. Ennek ellenére nem foglalkoztatott igazán a zenés színház. Az egyetemen hamar egymásra találtunk a versmondókkal, a színjátszókkal. Tagja lettem a versmondó egyesületnek, az Egy Maszk dráma-műhelynek. Performanszokat, versszínházi előadásokat szerveztünk. A Kaleidoszkóp versfesztiválon elsőként kaptam meg a Kaleidoszkóp-díjat. Mindezek után úgy éreztem, meg kell próbálnom a színművészetit, természetesen a próza szakot.

Viszont a perbeszédversenyeken sikeres lehetett?!

– Sajnos nem! A beszélőkémmelem nem is lett volna baj, de az elején még hiányzott mögüle a megfelelő jogi tudás. Az egyetem előtt könnyedén vettem az akadályokat. Zenetagozatos általánosba jártam, zongorázni tanultam, sportoltam. Tizenkét éven át kitűnő tanuló voltam. Nyíregyháza egyik legjobb középiskolájában, a Krúdy Gyula Gimnázium matematika tagozatán érettségiztem. Az egyetemen viszont mindjárt

„...különböző karaktereket, egymástól nagyon távol eső szerepeket játszom. De ez a sokszínűség engem gyönyörködtet. Néha úgy érzem, mintha egy kaleidoszkópon keresztül nézném a világot. Csupa színes mozaikdarabka, de ezek előbb-utóbb képpé rendeződnek.”

Bakos-Kiss Gábor

1981-ben született Nyíregyházán. Jogi végzettséget szerzett a Miskolci Egyetemen. 2009-ben végzett a Színház- és Filmművészeti Egyetemen. 2009-2011, majd 2013-2014-ben szabadúszó volt. 2011 és 2013 között a debreceni Csokonai Nemzeti Színház tagja volt. 2014 óta Nemzeti Színház társulatának tagja.

A 2015/2016-os évadban a *Szeszélyes nyár*, a *Don Quijote*, az *Isten ostora*, a *János vitéz* és a *Csongor és Tünde* című előadásokban látható.

az első vizsgán, egyetemes állam- és jogtörténetből csak kegyelemből kaptam meg a kettést, majd római jogból kirúgtak – pedig azt hittem, alaposan felkészültem. Azt gondoltam, ennyi volt és kész. Nekem ezzel véget is ért a jogi pálya. De édesanyám azt mondta, ha majd már mindent megtettem, és még akkor sem megy, akkor esetleg beszélhetünk arról: hogyan tovább. Így aztán összeszedtem magam, és megtanultam tanulni. Aztán később volt olyan félévem is, amikor minden vizsgám jelesre sikerült, sőt, még az is felmerült, hogy ott maradjak tanítani.

De térjünk vissza a prózai kérdéshez! Miért jelentkezett mégis zenés színésznek?

– Ennek hosszú története van. Még a jogra jártam, amikor másodszor is beadtam a jelentkezési lapom a színművészetre, aztán mégsem mentem el a felvételire, mert nem éreztem magam igazán felkészültnek. Közben – még mindig joghallgatóként – elkezdtem Nyíregyházán a színtanodát is, ahol egymást követték a zenés darabok, musicalek, rockoperák. Természetesen ezekben is részt vettem, aztán kiderült, hogy nem is reménytelen, ha az énekléssel próbálkozom. Így miután befejeztem a jogi egyetemet, és újra jelentkeztem a színművészetre,

már a zenés színész szakot választottam. Bár közben még egy évig jártam a Corvinusra, közgazdász szakra, de azzal párhuzamosan az Operettszínház stúdiójába is...

Még akkor sem döntötte el, hogy mit akar?

– Dehogynem. A közgázra csak azért jelentkeztem, mert be akartam biztosítani magam, hasznosítható tudást akartam szerezni. Azt gondoltam, ha mégsem sikerülne a színművészeti, ha mégis a jogi pályán maradok, akkor leginkább a gazdasági jog területén találhatom meg a számításaimat...

És arról még nem is beszéltünk, hogy eredetileg papnak készült!

– Végül is Thália papja lettem! Egyébként tényleg sokáig azt gondoltam: pap leszek. Ott születtem a református templom tövében. Nagypapám volt az apagyí gyülekezet főgondnoka, tehát a világi előjárója, jelenleg pedig az édesapám tölti be ezt a tiszteletet. Vallásos családban nőttem fel. Nekem természetes volt a vasárnapi istentisztelet. Gyermekként nyilván elsősorban a külsőségek vonzottak, a pap megjelenése, a templomi szertartás méltósága, a rítus, az ünnepélyesség. De lehet, hogy mégsem volt olyan mély ez az elhivatottság, hogy jelentkezzenek a teológiára, de foglalkoztatott, mint annyi minden más: a zene, az irodalom, a sport, a matematika...

Nem is olyan régen egy újságcikkben a színházi életben tapasztalható megosztottsággal kapcsolatos kérdésre azt válaszolta, hogy emiatt már a pályaelhagyás is megfordult a fejében...

– Időnként felteszi magának az ember a kérdést: jó úton jár-e?! De azt hiszem, én megtaláltam a helyem.

Elnök az Operettben

Pedig ebben a bizonyos cikkben azt nyilatkozta, hogy a színházi szakma jelenlegi állapota miatt már arra is gondolt: talán a korábbi diplomáját kellene hasznosítania. Ha úgy adódna, elmenne egy kis észak-borsodi faluba jegyzőnek, ahol esténként nyugodtan borozgathatna a helyi pappal meg a tanítóval... Ilyen romantikus lélek lenne vagy ennyire naiv?

– Azt hiszem ismerem azt a vidéket. Rengeteget foglalkoztam ott élő hátrányos helyzetű gyerekekkel, tartottunk interaktív irodalomórát, színházi beavató előadásokat például Szuhogyon, Rakacán, de nemcsak ott, hanem hasonló mélyszegénységben élő szabolcsi iskolásoknak is. Találkoztam olyan gyerekekkel, akik korábban még a legközelebbi városban sem jártak, aztán ezeknek a projekteknak köszönhetően jutottak el színházba, nyári táborba. Falusi gyerek vagyok, tisztában vagyok az ottani nehézségekkel. Nem melleleg én is a Nyírségben születtem. De meggyőződésem, hogy az ember – pusztán személyisége, derűje, rátermettsége, küldetésstudata révén – képes arra, hogy változásokat indítson el a környezetében. Ha valaki jobbitani akar a dolgokon, akkor az tud is. Lehet erre azt mondani, hogy romantikus vagyok vagy naiv. És igen, vállalom, talán még idealista is.

De még az is lehet, hogy realista. Hiszen onnan jutottunk el Szuhogyig, hogy zavarják a szakmában tapasztalható visszasságok. Tehát érzékeli a valóságot.

– Hogyne érzékelném a valóságot! Nagyon is zavarnak az igazságtalanságok, a logikátlanságok, a rendtelenségek a szakmaiatlanságok nem csak a mi hivatásunkban, az élet bármely területén... És azon vagyok, hogy ezek a problémák, ha lehet megszűnjenek, vagy legalább tünetmentessé váljanak.

Cseréljünk szerepet! Játsszuk most azt, hogy ön az igazgató! Milyen színházat szeretne?

– Ha egyszer beadom valamelyik színház igazgatói posztjára a pályázatom, abból ki fog derülni... De a viccet félretéve, alapvetően ilyet, mint ez! Szeretem azt a fajta színházat, amit itt Vidnyánszky Attila csinál. Jelen van ebben és szépen kiteljesedik mindenféle művészeti ág – a zene, a tánc, a képzőművészet, a költészet a legmagasabb szinten. Nagyon jó, hogy kiváló kollégákkal dolgozhatok, hogy sokat megyünk külföldre, hozzánk is jönnek művészek – rendezők, tervezők külföldről. Azt hiszem, kezd kialakulni egy nagyon jó csapat. És én alapvetően csapatjátékos vagyok.

A színművészeti után mégsem szerződött egyetlen társulathoz sem?!

– Mert olyan visszautasíthatatlan ajánlatokat kaptam, amelyeket kár lett volna kihagynom, és egy társulat tagjaként nem tudtam volna ezeket vendégként elvállalni. Mert indulásként Iglódi István tanár úr hívott Szegedre, az *Orfeusz az Alvilágban* főszerepére, Kaposváron megkaptam *A víg özvegy* című Lehár-operettben Danilović Danilo szerepét, amit Znamenák István rendezett, és rögtön az első évadban ezt követte még öt bemutatóm. Jók voltak ezek a vendégjátékok, ezek is hozzájárultak a szakmai felkészülésemhez. Így kerültem Debrecenbe is. Oda a *Lúdas Matyi* című opera főszerepére hívott Vidnyánszky Attila, amikor még az ottani társulatot igazgatta. Attilával korábbról ismertük egymást. Először a színművészetin találkoztunk, amikor tartott az osztályunknak egy kurzust. Majd az Operaház felkérésére három Sztravinszkij-egyfelvonásost rendezett Budapesten, és rám osztotta *A katona története* főszerepét. Aztán a debreceni színházban is nagyon jó szerepeket kaptam...

Dunai Csengével és Schnell Ádámmal a Szeszélyes nyárban

Isten ostora – Hiláron, a manicheus

Mégis eljött a Nemzetibe!

– Mert Attila hívott! Ahogy annak idején Debrecenbe is. Miután a Nemzeti Színház igazgatójává nevezték ki, az első évadában mint vendég, a következő évadtól viszont már mint társulati tag számított rám itt, a Nemzeti Színházban. Szüksége van az embernek egy olyan mentorra, vagy ha úgy tetszik, mesterre, aki „gondolkodik benne”.

A beszélgetésünk elején, ha csak a játék kedvéért is, de Hamlet szerepét választotta. Nem gondolt még arra, hogy esetleg sugalmazza az igazgatónak: igazán másorra tűzhetnék, szívesen eljátszaná...

– Az ember sorsa eleve el van rendelve. Vagy eljön az ideje ennek a szerepnek, vagy nem. Egyébként Attila biztatott bennünket, adjuk le írásban, akár név nélkül is, hogy mit szeretnénk.

Akár önálló estje is lehetne?!

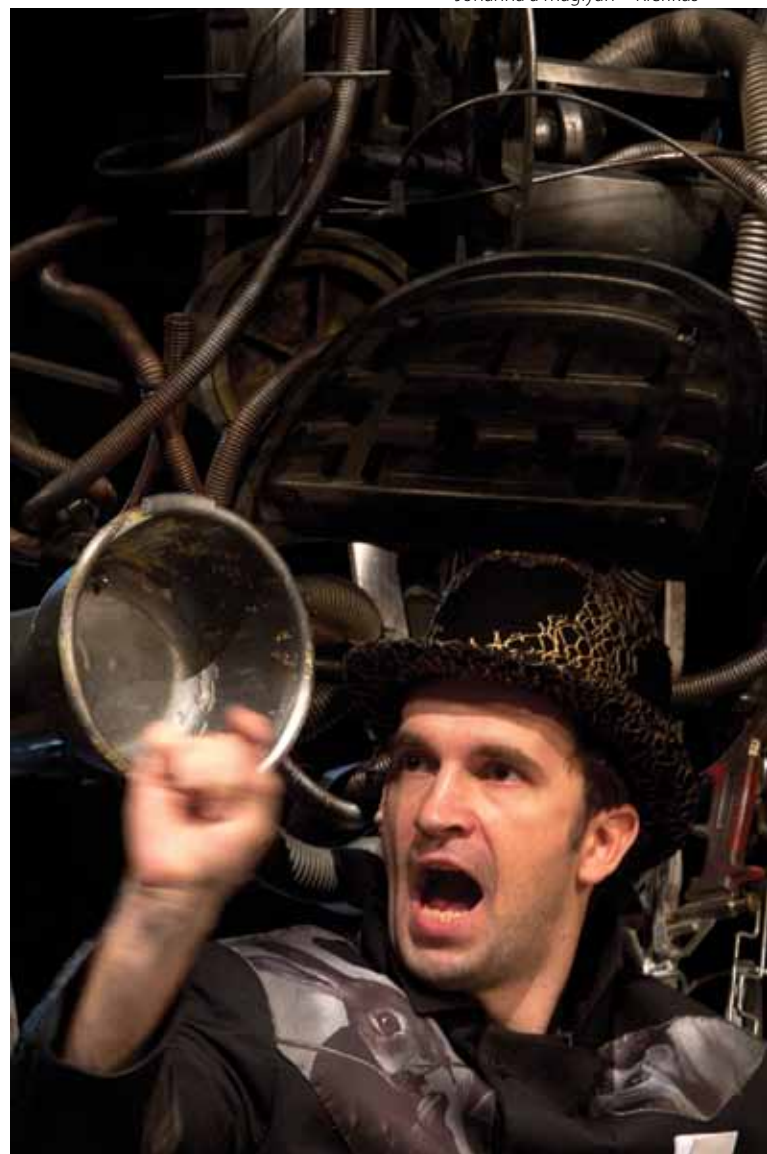
– A középtávú terveim között ott van az önálló est. De még nem jött el az ideje. Egyelőre nem érzem kiforrottnak a témát, a formát, az arányokat...

Hihetetlen ez a sokszínűség, amit produkál. Itt a Nemzetiben is nagyon különböző szerepei vannak.

– Igaz, különböző karaktereket, egymástól nagyon távol eső szerepeket játszom. De ez a sokszínűség engem gyönyörködtet. Néha úgy érzem, mintha egy kaleidoszkópon keresztül nézném a világot. Csupa színes mozaikdarabka, de ezek előbb-utóbb képpé rendeződnek.

FILIP GABRIELLA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Johanna a máglyán – Klerikus

Molnár, a haditudósító

A JÓTÉKONY MOLNÁR

A fehér felhő – egy száz évvel ezelőtti premier és annak tantiemjei

Nemrégiben becses kézirat került az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet gyűjteményébe. A Nemzeti Színház gazdasági iratai között őrizték meg, s egyike azoknak a ritka dokumentumoknak, melyek túléltek a történelem viharait. Az éppen százéves levelet, mely *A fehér felhő* című darab bemutatóját idézi fel, Molnár Ferenc írta.

„A pesti Molnár Ferenc elment a háború tudósítói és írói közé, és megismerte és megszerette a magyar katonákat, és áldozni akart nekik ezzel a darabbal” – írta 1916. február 16-án Révész Mihály *A fehér felhő* premierjéről szóló tárcájában, a Népszavában.

Nem sokkal korábban, 1915 végén jelent meg Molnárnak *Egy haditudósító emlékei* című háborús naplója – „mesteri rajzát adja a magyar katona s vele a magyar ember lelkének és érzésvilágának” – dicsérte meg a fiatal Hóman Bálint a Századok hasábjain.

Molnár Ferenc – ahogyan unokája, Sárközi Mátyás is említette könyvében – nem ment a harcok közelébe, epikai és drámai művében mégis maradandóan örököztette meg az első világháború atmoszféráját: a diadal, a gyász és az elszántság érzéseit, a harcolók érzelmeit.

A fehér felhő keletkezéséről regényesen számolt be a Színházi Élet. Eszerint a mű szöveggönyve 1916 elején Máhrisch Ostrauban (ma Osztrava) a Hotel National 26. számú szobájában született meg. Molnár haditudósítókkal időzött a városban, várták a híreket, szerettek volna a front közelébe menni. Az író rendszeren a bohém társasággal tartott, de február tizenhatodikától kezdve pontban éjfélkor elbúcsúzott tőlük, és felment a szobájába. „Négy éjszaka egymásután, pontosan éjféle harangkongatásnál búcsúzott. A szobájában hajnali négy óráig világos volt. – Ír. Talán darabot? – mondogatták a többiek. Ötödnap Molnár Ferenc elmesélte legújabb darabjának, *A fehér felhő*nek a tartalmát. A haditudósítók könnyezve hallgatták, és viharosan ünnepeltek, midőn befejezte az elbeszélést. Ez volt a Molnár-darab igazi főpróbája.”

Bár a drámát nem sorolták Molnár legjelentősebb művei közé, a Nemzeti Színházban sikert aratott Bajor Gizivel, Rajnai Gáborral,

Somlay Artúrral, Rózsahegyi Kálmánnal, Pethes Imrével. Sőt, a mű számos elismerő kritikát kapott. Deák Viktor a Magyar Kultúra című lapban elragadtatással állapította meg, hogy „Molnár Ferenc otthagytta fővárosunk aszfaltját, s tiszta magyar talajról szedte virágait, melyből irodalmi működésének a koszorúját fonta. A magyar falu népe, a háború ostorától legkeményebben sújtott parasztság glóriája ez a darab! A képek, amelyekből ez a drámai költemény összefűződik, szívünket mélyen megindítják. Egy a lövészárkokban éjelező népfelkelő huszár álmát mutatják be. Otthon elesett hős társainak özvegyei írják köszönő levelüket az ezredesnek, aki őket férjük hősi haláláról értesítette. A gyermekek, hallván, hogy elesett apáik ott túl a hegyen emelkedő fehér felhőben, a mennyországban vannak, elindulnak valamennyien fölkeresni őket. A gondviselés megengedi az elköltözött vitézeknek, hogy még egyszer láthassák gyermekeiket, s hogy ezeknek a fényes huszáreletről való csillogó képze ne romoljék meg, az angyal hirtelen aranyos ruhájú, délceg katonákká varázsolja a sárosan, véresen eltemetett vitézeket.”

Sebestyén Károly a Budapesti Hírlapban 1916. február 26-án megjelent írásában így mutatta be a színjáték lélekemelő jelenetét, mely a fehér felhő felett, a mennyországban játszódott: „És a csoda megtörténik. Piszkos zubbonyuk alatt csillogó arany a ruhájuk, fejükön bokrétás csákó, oldalukon díszes kard, amint az Úr fényessége rájuk áradt. Amodébb, a gypen, a paripájuk. Nagy vidám kurjongatással oda is szaladnak a Villámhoz, a Táltoshoz. A gyermekek szeme belekápázik a sok ragyogásba.”

Nem ez az ünnepélyes, emelkedett tónus határozta meg Szini Gyula kritikáját a Pesti Hírlapban. Színi a lap 1916. február 26-án meg-

A fehér felhő színlapja | az archív képek forrása: OSZMI

A fehér felhő 2014-ben (Nagy-Kálózy Eszter és Krausz Gergő)...

jelent számában epésen megjegyezte: „helyenkint úgy hangzik a darab, mint jótékony célú felhívás a huszárok árvái javára”.

Molnár Ferenc nem foglalkozott az otromba véleménnyel, s a bemutató előtti napon csakugyan úgy rendelkezett, hogy a hazai bemutatók jogdíját a magyar katonák árváinak adja. A pénz átutalásáról egy hónappal később, 1916. március 23-án – a már említett levélben – intézkedett: „Ezennel felhatalmazom, és megkérem, hogy *A fehér felhő* című darabom szerzői tantiemjei a békekötés napjáig az Országos Hadsegélyző Bizottság pénztárához fiztessenek be, az 1916. február 24-ikén kelt levélben megjelölt célra” – írta a Nemzeti Színház tekintetes igazgatóságának.

A Pesti Hírlap 1916. március 25-én azt is közölte az olvasókkal, hogy az első részletet, ötezer koronát át is utalták „a szerző ama kérelmével, hogy ez az összeg a limanovai csatában részt vett 9., 10., 18. közös és 3. honvédhuszárezred hadiárvainak segítségére fordíttassék”.

Még mielőtt azon csodálkozna valaki, hogyan lehetett ilyen magas az író jogdíja, melyet az előadás bruttó bevételének tíz százalékában határoztak meg, tudni kell, hogy a Nemzeti Színházban máshogyan fizették a szerzőknek a tantiemet. (A francia szó jelentése: jutalék, százalék, részesedés.) A Nemzetiben „arra való tekintettel, hogy siker esetén sem játszhatja a darabot annyiszor, mint a többi színház, az első három előadás után harminchárom százalékot fizettek, vagyis három előadás után egy előadás teljes bruttó bevételét, s csak a negyedikétől kezdve számolták a szokásos tíz percentet” – olvasni az 1931-ben kiadott Magyar színművészeti lexikonban.

Sokan alkalmi műnek tartották *A fehér felhőt*, mégis ez az alkotás nyerte el a Magyar Tudományos Akadémia Vojnits-jutalmát, melyet az 1916. év legjobb drámájának ítélték oda.

1916-ban összesen harmincnyolc alkalommal adták elő a Nemzeti Színházban Molnár művét. Ezt játszották halottak napján, utolsó

... és 1916-ban (Bajor Gizi és Rajnai Gábor a Színházi Élet különszámának címlapján)

előadására 1916. december 20-án került sor. Majd egy évszázaddal később, az első világháború kitörésének 100. évfordulóján mutatta be újra a darabot a Nemzeti Színház Vidnyánszky Attila rendezésében.

Különös, hogy Molnár Ferenc nagylelkű gesztusát kortársai soha sem idézték fel, s inkább takarékosnak, fukarnak festették le az anekdotákban. A vesztes világháborút követően *A fehér felhő* című háborús legendáját is elfeledték, melyet 1916-ban mint egyedülálló színpadi alkotást üdvözöltek. Ki tudja, hogy melyik fáj jobban az írónak?

GAJDÓ TAMÁS

a Nemzeti Színház műsorán

Fekete ég – A fehér felhő

április 4. – 15 óra • Nagyszínpad

Orosz István grafikája

Vörös István

A tavasz ökle

A színházban tanultam meg csehül, és Csehországban, hogy mi a színház. Persze máig sem tudok tökéletesen csehül, és a színházról is csak hiszem, hogy van valami sejtésem róla. A hit persze nagy dolog.

A legnagyobb siker, amit Prágában elértem, hogy egyszer morvának néztek. Színház ügyben pedig az, hogy rendszeresen összekevertek egy cseh színésszel.

Nem is morvának néztek, hanem... A Junior klub egy prágai külvárosban a 90-es évek elején, ahol beszélgetésbe elegyedek egy őslakossal. Az őslakosokat alig lehet megkülönböztetni a mi baráti kompániánktól. Miben is különbözik ránézésre egy magyar egy csehtől? Talán egy kicsit hanyagabban öltöznék az ottaniak. Én akkor már jó néhány színházi este tapasztalatát magam mögött tudva, tisztában voltam vele, hogyan kell csehül megszólalni. A hangsúly a szavak elején van, de a gondolati hangsúly közepén egy kis szünetet tart a cseh. Ez volt az az időbeli pont, ami alatt megértettem, miről fog szólni a még el sem hangzott mondat. Mondom, hogy az én cseh beszédem színházi. Bár Jiří Menzel világosan megmondta, mért Bán Jánost kérte föl *Az én kis falum* főszerepére: Ha egy magyar megszólal csehül, olyan, mintha egy debil beszélne. Akkor nekem erről még sejtelmem sem volt, olvastam

ugyan ezt a nyilatkozatot a *Filmvilág*-ban, sértetlen nyugtáztam a magyarokra látszólag negatív állítást, mintsem, mert nem értettem. Arról meg még fogalmam se volt, hogy a szellemi fogyatékoság érzelmi nyitottságot hoz, olyan színészi hozzáállást tesz lehetővé, amely a színház őslényegével áll rokonságban. Mindezt Prágában kezdtem megsejteni, és a Baltazár színházzal együttműködve lehettem belülről is részese. Buta voltam tehát és naiv, azért aggálytalanul csevegtem azzal az ismeretlen csehvel. Pedig tudnom kellett volna, minden cseh ismeretlen és az is maradt mindig. Legalább negyedórája beszélgettünk, mikor az illető rámcsozáldkozott, te nem is vagy cseh?, kérdezte. Hát igen, gondoltam, használt a sok színházba járás, nem, feleltem büszkén. Akkor már értem, mondta egykedvűen. Én meg már azt hittem, hogy debil vagy.

Ez volt az a pillanat, amikor visszavonhatatlanul közöm lett a színházhoz, és a cseh nyelvhez. Mivel pedig mi magyarok ránézésre nem sokban térünk el a csehektől, állandóan avval szembesültem a prágai utcán, az egyetemi előadótermekben, hogy barátaim, ismerőseim hasonmásai nyüzsgönek körülöttem. De ebből nem vontam le azt a szükségszerű következtetést, hogy én is valakinek a hasonmása vagyok, akivel előbb vagy utóbb keresztezni fogjuk egymás útját. Bár nem is tudom, kinek az útját kereszteztem végül.

A Vencel szobor közelében, egy mellékutcában van egy híres cseh kisszínház. Épp előtte mentem el egy nyirkos, márciusi délelőttön, mikor a művészbejárón kihajolt egy szőke női fej: „Štěpáne”, mondta. Nos ez az én nevem csehül, megszólító esetben (igazi színházi nyelv, külön esetet tartanak fenn a dialógusok számára). Megtorpantam. A nő rám

„...és rögtön lekevert egy pofont. Aztán hozzám érintette a száját és olyan erővel kezdett magába szívni, hogy azt hittem, a huzat egészben besodor a gyomrába. Hát ti meg mit csináltok?, hangzott föl az ajtóból. A lehető legrosszabb történt meg, amire számítani lehet egy színházban. Megpillantottam a hasonmásomat. Ez meg ki?, nézett rám idegesen a nő. Nem ismeresz meg?, bömbölte a cseh színész, aki már ilyenkor részeg volt.”

mosolygott. Nem jössz be?, kérdezte. Nyilvánvaló volt számomra, hogy összekever valakivel, de nem tudtam legyőzni a kíváncsiságom.

Keskeny lépcső vitt az öltözők felé, a színház, mint annyi cseh színház és mozi, a föld alatt van. Kilenc felé járt az idő, a folyosó neonfényében mintha egy kis füst kavargott volna. A takarítónő épp egy vödörbe ürítette a lapátjára összesöpört szemetet. Hazamehet, Novákné, kiáltotta oda neki a színésznő, időközben ráismertem, alig egy hónapja láttam bugyiban és melltartóban (egy Havel-darabban). A szűk öltözőbe léptünk, a névtáblák szerint egy idősebb színésznő-hisztérikával osztottak rajta, leültetett a székébe, fölkapcsolta a lámpát a tükör körül. Nézd meg magad, mondta. Tudod egyáltalán, ki vagy te? Feszengeni kezdetem. Talán ez nem is lesz olyan érdekes, mint ahogy gondoltam. Meg se kérdezed, mi van a gyerekkel? De, nyögtem elhaló csehséggel. Nem tudtam féljek-e a lelepleződéstől, vagy inkább kíváncsi vagyok.

Na, ha annyira érdekel, megmondhatom, megbukott matematikából, kimaradt a hegedűről, a fociról kiutálták a többiek, sorolta a nő fenyegetően fölöttem, miközben kigombolta a blúzá, és már megint melltartóban kellett látnom, ahogy a színpadon is megszoktam. Dehát ez szörnyű, nyögtem. És mindez miattad, folytatta. Azért mert neked sosem elég a nők. Közben a szoknyájából is kilépett és egy meglehetősen divatjamúlt, kékesfehér óriásbugyiban mutatkozott előttem. Ha lennél szíves és átadnád a helyemet. Nem veszed észre, hogy sminkelnem kell? Monodrámára készülünk Menzellel. Fél óra múlva ő is itt lesz. Kisminkelve próbálsz?, kérdeztem volna, ha tudom, hogy van ez csehül. Föltápaszkodtam a székéről, és közben megértettem, hogy ez az egész jelenet most nekem szól, talán nem is fog próbálni ma, bejött valamiért, Menzel pedig már rég nincs is abban a színházban. Azaz de-hogy szól nekem, annak a színésznek, akivel hasonlítunk egymásra, és aki csakugyan szép kis alak lehet.

Senkim sincs Prágában, mondtam a tényeknek megfelelően. Maga mellé húzott, akkor bizonyíts, súgta. A cseh savanyú hal szaga csapott meg, a fejemet már bele is nyomta ebbe a bődönbe, két napja nem mosakodtam, ahogy te szereted, suttogta, kábult voltam a meglepetéstől, a nő tíz évvel lehetett idősebb nálam. Szerencsére nem kellett sokáig a mélyben időznöm, kiemelt, és rögtön lekevert egy pofont. Aztán hozzám érintette a száját és olyan erővel kezdett magába szívni, hogy azt hittem, a huzat egészben besodor a gyomrába.

Hát ti meg mit csináltok?, hangzott föl az ajtóból. A lehető legrosszabb történt meg, amire számítani lehet egy színházban. Megpillantottam a hasonmásomat. Ez meg ki?, nézett rám idegesen a nő. Nem ismeresz meg?, bömbölte a cseh színész, aki már ilyenkor részeg volt.

Nem, mondta a nő. Te annyira berúgtál, hogy kettőt látok belőled. A kezét becsúsztatta az ingem alá, és belecspített a hasamba. Tűröd ezt? Verd ki innen, de sürgősen, a rosszabbik énedet, mielőtt újra elromlik közöttünk minden. Én már azt se bánám, suttogtam magyarul, de megértette. Nem is tudom, melyiketek a rosszabb, sikoltotta. Akkor majd én eldöntöm, ki kicsoda. Magára kapott egy pongyolát, megragadta a csuklóm, és az öltözőfolyosóról egyenesen a színpadra vezetett. A színész meglepett birkaként jött utánunk. A színésznő koppantott egyet a sarkával, Pepiku, kiabálta, mire azonnal bejött az ügyelő, egy velem körülbelül egykorú srác, mintha az egyetemi előadásokról ismerős is lett volna, már ilyen korán kezdünk?, kérdezte, eztán eltátotta a száját attól, amit a színpadon látott. Egy-egy szöveget az *Esküvő*ből mind a kettőnek. Versenyvizsga.

Én már nem vagyok színész, tiltakozott hasonmásom. Én meg egyáltalán nem, kontráztam neki. Az nem is érdekel, de tudnom kell, melyiketektől készülök elválni. Miatta?, kérdezte tompán a hasonmásom.

A szövegkönyvet közben a kezünkbe nyomták, a műszak is megjöhett, egy lámpa irányult rám, döbbsen az üres nézőtérre esett a pillantásom, a hátsó sorba épp leült Menzel, cipzáros dzsekijét nyitogatta, intett, hogy kezdhethetjük. A színész úgy játszott, ahogy én még cseh színpadon se láttam senkit. Nem a feleségért, nem a szerepért, de az önazonosságáért. Nekem még a szavak kiolvasása is nehézséget okozott. Máig se tudom, hogyan történhetett, hogy fél óra múlva én léptem ki a belvárosi utcára két évre szóló színházi szerződéssel a zsebemben. Persze a szerződésen nem az én nevem volt. Jövő héten már próbálsz is, csengtek a fülemben még Menzel szavai, amikor utolért a színész.

Közben kisütött a nap, és a vizes utca aranyos fényben játszott. A tavasz illata orrba vágott. A színész azonban csak a kezét nyújtotta. Köszönöm, mondta. Ez persze nem a magáé, emelte ki zsebemből a szerződést, melyet pedig én írtam alá a lehető legolvaszthatatlanabbul. Hová való, lengyel, esetleg morva?, kérdezte, barátságosan. Nem, én a te lelkiismereted vagyok, mondtam neki magyarul. Meghökken. Lelekiismeret?, kérdezett vissza csehül. Amikor én játszom, mindig ingyen bejöhök, csak üzenje be, hogy itt van, mondta, aztán sarkon fordult. Azóta annak a színháznak a közelébe se megyek, de ismeretlen színházrajongók néha rám mosolyognak a prágai utcán.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgja találkoznak az iskolai csoporttal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy 30 perces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra minimum 25 fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt.

RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával az adott produkció dramaturgja és/vagy rendezője mintegy 40 perces bevezetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, figyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.

RENDAHAGYÓ ISKOLAI ÓRA A NEMZETI SZÍNÉSZEIVEL

A tananyaghoz kötődő előadások előtt a darabban szereplő művészek ellátogatnak az iskolába, hogy rendhagyó óra keretében hozzák közelebb a diákokhoz a mű világát. Színészeink sokirányú elfoglaltságára tekintettel ez a program komoly előzetes egyeztetést kíván, de mindent megteszünk, hogy eleget tehessünk a beérkező kéréseknek.

ISKOLAI PROGRAMOK

KULISSZAJÁRÁS

Csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával az előadás előtt tudjuk megszervezni. Egy kb. 40 perces séta keretében **bemutathatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket**, és láthatók egyéb „háttérérdekes-ségek” is. Egyszerre legfeljebb 30 diák élhet ezzel a lehetőséggel. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.

ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

A Nemzeti Színház egész évadon átívelő színházi játéka. Ebben az évadban az Ádámok és Évák Ünnepe keretében **iskolai csoportok, színjátszó körök adják elő Az ember tragédiája jeleneteit**. A csoportok munkáját a felkészülés során a Nemzeti színészei, dramaturgjai, rendezőgyakornokai segítik. A programot minden évadban más-más megadott témával rendezzük meg.

KÖLYÖKNAPOK

Színházunk minden hónapban időszerű eseményekhez, ünnepekhez kapcsolódóan **ingyenes Kölyöknapokat szervez, vásárnapokon, délelőtt 10-től 13-óráig**. A konkrét dátumokat keresse a honlapunkon. Óvodás és kisiskolás gyermekeket várunk szüleikkel.

NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A vetélkedő a Nemzeti Színház történetéről szól, terveink szerint ebben az évadban is megrendezzük. Részletek a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon.

DIÁKBÉRLETEK

Négyféle bérlet közül válogathatnak a diákok, 3.200 Ft-tól. **A választékot a színház honlapján találják.** Van közöttük szabad- és előre meghatározott előadásokra szóló is.

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Szükséges a pedagógusigazolvány felmutatása. Egy igazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható.

EGYÉNI DIÁKJEGY - 30 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül diákigazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra, egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Igénybevételéhez legalább 20 fő és diákigazolvány szükséges. Minden 20 fős csoport mellé 1 db 200 Ft-os kísérijegyet biztosítunk.

LAST MINUTE DIÁKJEGY - 500Ft

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes, és diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

Jelenet a Psychéből

UTAZÓ ELŐADÁSOK MÁRCIUSBAN

A Bajor Gizi Szalon monodramái márciusban is útra kelnek. A Marguerite Duras regényéből készült *Nyáron, este fél tizenegykor* című előadás Udvaros Dorottyaival március 9-én a győri Lakásszínházban látható. A Mezei Máriának emléket állító *Hoztam valamit a hegyeikből* című Tóth Augusztá-est március 19-én a győri Újvárosi Művelődési Házban, március 24-én pedig a szolnoki Szigligeti Színházban vendégszerepel. Csehov *Egyfelvonásos komédiái* a jászberényi Malomszínházba kaptak meghívást március 24-re. Weöres Sándor *Psyché*-jét beválogatták a debreceni DESZKA Fesztiválra, és március 19-én látható a Csokonai Színházban.

PAJTASZÍNHÁZ A NEMZETIBEN

Vidéki, amatőr „színházcsinálók” léptek fel január 23-án és 24-én a Nemzeti Színházban rendezett első Pajtaszínházi Szemlén: összesen 24 csoport több 350 színjátszója. Az esemény előzménye a Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Teátrumi Társaság (MTT) együttműködésében életre hívott Pajtaszínház program volt. Ennek keretében az intézet Baranya, Hajdú-Bihar, Nógrád, Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna megye huszonnég településén hívott életre vagy támogatott helyi műkedvelő színtársulatokat. Az MTT a csoportok színházi tevékenységéhez szakembereket, mentorokat biztosított társulatoknak.

A Karnyóné a mágiaciak előadásában

ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az ember tragédiája 15 színét 13 középiskola mintegy 200 diákja adta elő a Nemzeti Színházban az Ádámok és Évák ünnepe keretében. A Szolnokról indult programhoz csatlakozva a Nemzetiben a Balladaünnep és a Bibliai történetek után az idei évadban Madách Imre főműve került színre. A csoportok próbáit a Nemzeti színészei segítették mentorként. A január 29-i nagyszínpadi díszbemutató résztvevői színházbérletet és egy kirándulást kaptak ajándékba, amely során ellátogatnak Madách életének színhelyeire: Csesztvére és Alsósztrégovára.

A Lónyai utcai Református Gimnázium színjátszói

RÁCZPALI ISTVÁN

(1953 – 2015)

1984-ben a Szolnoki Szigligeti Színházban kezdett dolgozni, és az ott töltött közel két évtized alatt karbantartó lakatosból a színház műszaki vezetője lett. 2000-ben az épülő Nemzeti Színház kormánybiztosa, Schwajda György színpadgépészeti tanácsadói munkájával bízta meg Ráczpali Istvánt, aki gazdag színházi tapasztalatával segítette a tervezők és kivitelezők munkáját. A Nemzeti Színház felépítése után színpadtechnikai felügyelőként dolgozott, a díszítő tár vezetője volt. A közvetlen színházi munkák mellett díszletkivitelező céget is vezetett, díjnyertes díszletek, tévéprodukciók díszletei öregbítették szakmai tudásának, műhelyének hírnevét. 2013-ban Magyar Teátrum díjjal ismerték el munkáját.

Bodrogi-Voith – Voith-Bodrogi

Kedves Néző! Most az egyszer ne érezze magát otthon, érezze magát színházban: premierplánban. Az együtt eltöltött évek színdarabjaiból, dalaiból és kis színházi titkaiból játszunk Önöknek, Önökkel – ajánlja az előadást Bodrogi Gyula, aki Voith Ágival közösen idézi fel történetekkel, dalokkal pályájuk emlékezetes pillanatait.

mikor? hol?

március 6. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte az Alexandra könyvtárházakban és boltjaiban. Ajánlja ismerőseinek, barátainak!

ALEXANDRA

www.nemzetiszinhas.hu

Hazát és szerelmet keresek

A versmondás nem modoros, archaikus bűgös egy szomorkás arcú csellós lány mellett, hanem hitem szerint végtelenül izgalmas, játékos élőbeszéd – vallja Farkas Dénes, aki édesapja, Osztóján Béla (1948–2008) roma költő, író, újságíró verseiből állította össze önálló estjét.

mikor? hol?

március 9. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

Nyáron, este fél tizenegykor

„Ki ne szeretne – egyszer, féltékenységből – megölni valakit?”. Egy szerelmi gyilkosság története egy nő szemszögéből Udvaros Dorottya előadásában. A gyilkosságtól fölzaklatott spanyol kisvárosba útjukat megszakítva, a vihar elől menekülve, megáll Maria és családja. Maria ezen az éjszakán érti meg, hogy élete ugyanarra tart, mint a szerelemért ölő gyilkosé.

mikor? hol?

március 12. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

KÖLYÖKNAP

márc. 13.

A forradalom a színházban

A Kákics együttes és Gula Miklós „En is Kossuthtal tartok!” című műsorában a gyerekek táncolva és énekelve „végigharcolhatják” a forradalom és szabadságharc lelket röptető eseményeit. A budapesti Pannonia Sacra Katolikus Általános Iskola kisdíákjai az 1848-49-es eseményeket játsszák el a kisgyermekes családoknak. Az ünnephez kapcsolódó kézműves foglalkozások is várják az érdeklődőket.

mikor? hol?

március 13. – 10 órától • Ingyenes program!
a földszinti előcsarnokban és a Gobbi Hilda Színpadon

RÁHANGOLÓK ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt

március 18. – **Csongor és Tünde** (14 órától)

március 21. – **Psyché** (18 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

március 7. – **6**

március 17. – **Csongor és Tünde**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

SZÍNHÁTSZÓK

márc. 14.

Sacr(A)RT találkozó

A Mária Rádió a Nemzeti Színház támogatásával első alkalommal hirdette meg találkozóját és minősítő fesztiválját nem hivatásos színházi műhelyek és színjátszó csoportok számára vallásos témájú vagy szakrális művek bemutatására. A találkozóra tetszőlegesen választott egzisztencialista drámával, misztériumjátékkal, moralitással vagy Visky András *Tanítványok* című drámájának részletével lehetett jelentkezni. A regionális válogatók után a döntőre a Nemzeti Színházban kerül sor.

mikor? hol?

március 14. – 14 órától • Gobbi Hilda Színpad

ADY ÉS HOBO

márc. 31.

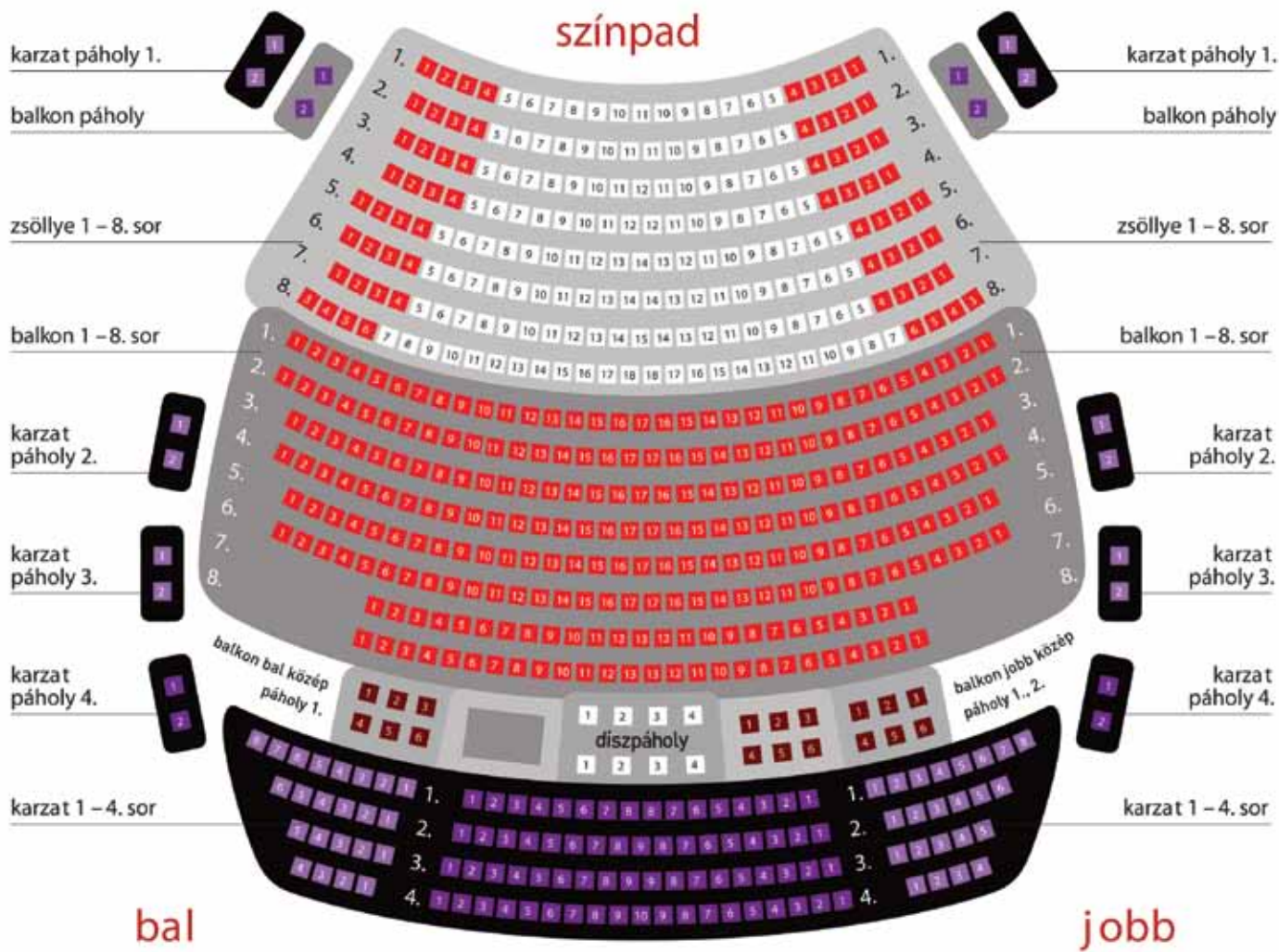

A föltámadás szomorúsága

Nem Ady-körképet szeretnék adni, hanem azokat a verseket mondom és énekelem el, amelyekben válaszokat találtam a saját problémáimra. Ezekben a versekben megmutatkozik az útja végéhez közeledő férfi nem lankadó felelősségű, harcos, ostromozó hazaszeretete Európa közepén, viszonya a múlthoz, a történelemhez, sorstársaihoz, a Nyugathoz, valamint hálás emlékezése az elmúlt szerelmekre, álmokra és reményekre.

mikor? hol?

március 31. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Nagyszínpad jegy

☐ 1. Árkategória
 ☐ 2. Árkategória
 ☐ 3. Árkategória
 ☐ 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0996, 354 1777

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

PEDAGÓGUSOK ÉS DIÁKOK FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

A csoportos diákjegyénél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákberletet.

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITÉM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákberlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatók fel.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2015/16-OS ÉVADRA IS!

Szabadságot adunk! Válasszon „szabad bérleteink” közül, így Ön válogathatja össze az előadásokat. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok, nyugdíjasok, családok és csoportok speciális kedvezményeket vehetnek igénybe.

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

- I. árkatagória: zsöllye
- II. árkatagória: balkon
- III. árkatagória: karzat

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	13 300 Ft
II. kategória	10 500 Ft
III. kategória	7 400 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

VEGYES BÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Arthur Honegger – Paul Claudel: **JOHANNA A MÁGLYÁN**, W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, W. Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM**, **FEKETE ÉG – A FEHÉR FELHŐ**, Makszim Gorkij: **ÉJJELI MENEDÉK-HELY**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László: **KÖRHINTA**, Cervantes – Verebes Ernő: **DON QUIJOTE**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendező nézőtér a Nagyszínpadon): **ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr), Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**, Szergej Medvedyev **FODRÁSNŐ**, Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**, A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, A. P. Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**, Juhász Ferenc: **SZARVASÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, W. Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Zelei Miklós: **ZOLTÁN ÚJRATEMETVE**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Csiky Gergely: **INGYENÉLŐK**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADRA SZÓLÓ BÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendező nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes

7 300 Ft

DIÁKBÉRLETEK

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

SOÓS IMRE diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes 3 600 Ft

KEDVEZMÉNYEINK

ÚJDONSÁG - CSALÁDI JEGY

Új kedvezményünkkel a 14. életévüket még be nem töltött gyerekeket nevelő családokat szeretnénk segíteni. E szerint, ha két felnőtt legalább két 14 év alatti gyermekének is jegyet vált egy előadásunkra, jegyenként 50% kedvezményt vehet igénybe. (Kérjük, figyeljék az előadások melletti korhatár ajánlásokat!)

VÍZPLUSZ KÁRTYA

A Fővárosi Vízművek ingyenesen igényelhető kedvezménykártyája, a VízPlusz kártya a Nemzeti Színházban 25% kedvezményre jogosít. Ez a kedvezmény is önmagában érvényes, nem vonható össze az itt felsorolt további kedvezményekkel.

CSOPORTOS KEDVEZMÉNY – 25%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 25%. Igénybevételéhez **legalább 20 ember** szükséges.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY – 40%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Igénybevételéhez legalább 20 fő és diákigazolvány szükséges.

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY – 40%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Munkatársunk kéri fogja a pedagógusigazolvány felmutatását. Egy igazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható.

EGYÉNI NYUGDÍJAS JEGY – 25%

A 25%-os kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül nyugdíjas-igazolvány felmutatása esetén vehető igénybe. Egy előadásra egy igazolvánnyal egy jegyet lehet váltani.

EGYÉNI DIÁKJEGY – 30%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül diákigazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni. Munkatársunk kéri fogja a diákigazolvány felmutatását, és ellenőrizheti annak érvényességét.

HAVI MŰSOR

MÁRCIUS

Nagyszínpad	1	K	15:00
Kaszás Attila Terem	1	K	19:30
Bajor Gizi Szalon	1	K	19:30
Nagyszínpad	2	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	2	Sze	19:30
Kaszás Attila Terem	3	Cs	19:30
Kaszás Attila Terem	4	P	19:30
Gobbi Hilda Színpad	5	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	5	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	5	Szo	19:30
Gobbi Hilda Színpad	6	V	19:00
Kaszás Attila Terem	6	V	19:30
Bajor Gizi Szalon	6	V	19:30
Gobbi Hilda Színpad	7	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	8	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	9	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	9	Sze	19:30
Nagyszínpad	11	P	19:00
Nagyszínpad	12	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	12	Szo	19:00
Bajor Gizi Szalon	12	Szo	19:30
Nagyszínpad	13	V	15:00
Nagyszínpad	16	Sze	15:00
Nagyszínpad	17	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	17	Cs	15:00
Nagyszínpad	18	P	15:00
Nagyszínpad	19	Szo	15:00
Nagyszínpad	20	V	11:00
Kaszás Attila Terem	20	V	19:30
Nagyszínpad	21	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	H	15:00

Éden földön I Szarka Tamás

Psyché I Weöres Sándor

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

Betyárjáték I Ferenczi György és a Rackajam

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje

Láttam a Holdat előttem I Berecz András ének- és mesemondó estje

Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company | angol nyelven

6 I Anton Csehov A 6-os számú kórterem c. elbeszélése alapján – **PREMIER**

Shakespeare összes rövidítve I Madhouse Theatre Company | angol nyelven

Shakespeare összes rövidítve I Madhouse Theatre Company | angol nyelven

6 I Anton Csehov A 6-os számú kórterem c. elbeszélése alapján

Halj meg és nagy leszél I Földes László Hobo

Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon

6 I Anton Csehov A 6-os számú kórterem c. elbeszélése alapján I utána **közönségtalálkozó**

6 I Anton Csehov A 6-os számú kórterem c. elbeszélése alapján

Belépés az irodalomba I Hobo életmű sorozata

Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály – **PREMIER**

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály

Rükverc I Kerégyártó István (a kassai Thália Színház vendégjátéka)

Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras – Vörös Róbert

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály

Éden földön I Szarka Tamás

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály I utána **közönségtalálkozó**

Liliomfi I Szigligeti Ede

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály I **ráhangelő** 14 órától

Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)

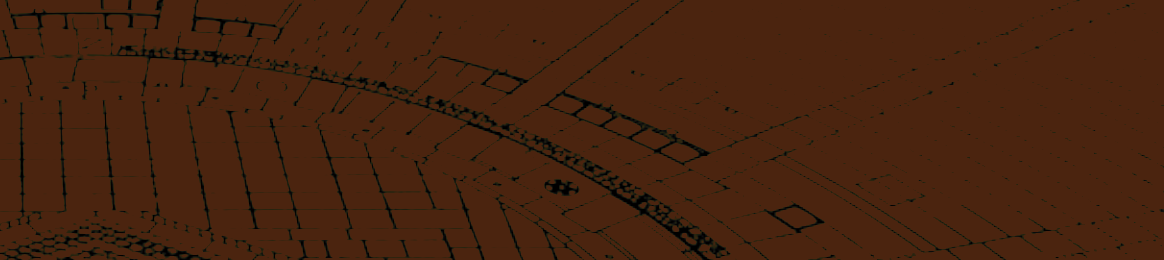
Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)

Galilei élete I Bertolt Brecht – **PREMIER**

Don Quijote I Verebes Ernő – Cervantes

A helység kalapácsa I Petőfi Sándor

A Szindbád c. előadást 14, a Szeszélyes nyár c. előadást 16, a Psychét 18 éven felülieknek ajánljuk!

Kaszás Attila Terem	21	H	19:30
Bajor Gizi Szalon	21	H	19:30
Nagyszínpad	22	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	22	K	19:00
Kaszás Attila Terem	22	K	15:00
Nagyszínpad	23	Sze	15:00
Kaszás Attila Terem	23	Sze	19:30
Nagyszínpad	24	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	24	Cs	19:00
Nagyszínpad	25	P	19:00
Kaszás Attila Terem	25	P	19:30
Nagyszínpad	29	K	19:00
Kaszás Attila Terem	29	K	19:30
Nagyszínpad	30	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	30	Sze	19:00
Nagyszínpad	31	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	31	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	31	Cs	19:30
Nagyszínpad	1	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	1	P	19:00
Bajor Gizi Szalon	1	P	19:30
Nagyszínpad	2	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	2	Szo	19:30
Nagyszínpad	3	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	3	V	19:00
Kaszás Attila Terem	3	V	19:30
Nagyszínpad	4	H	15:00
Gobbi Hilda Színpad	4	H	19:00
Bajor Gizi Szalon	4	H	19:30

Psyché I Weöres Sándor ráhangoló 18:30 órától
A Szkalla lányok I Örkény István
János vitéz I Petőfi Sándor
Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert
Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor
Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály
Galilei élete I Bertolt Brecht
Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán
Mulatság I Sławomir Mrożek
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa
Brand I Henrik Ibsen
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa
Brand I Henrik Ibsen
Szindbád I Krúdy Gyula írásai alapján
Szesélyes nyár I Vladislav Vančura – Galambos Péter – Erneyi Bea
Szindbád I Krúdy Gyula írásai alapján
Szesélyes nyár I Vladislav Vančura – Galambos Péter – Erneyi Bea
A föltámadás szomorúsága – Ady Endre-est I Földes László Hobo
ÁPRILIS
Szindbád I Krúdy Gyula írásai alapján
Szesélyes nyár I Vladislav Vančura – Galambos Péter – Erneyi Bea
Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje
János vitéz I Petőfi Sándor
Brand I Henrik Ibsen
Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály
6 I Anton Csehov A 6-os számú kórterem c. elbeszélése alapján
Galilei élete I Bertolt Brecht
Fekete ég – háborús előhang
Molnár Ferenc: A fehér felhő – mirákulum egy részben
Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2016. február, IV. évfolyam, 2. szám

Az idei MITEM előhangjaként Valère Novarina színészetéről szóló esszéjét és Birtalan Ágnes koreai sámánszertartásról szóló tanulmányát olvashatják. A „Színházi nyelvújítók” konferencia anyagi közül most Blattner Gézáról, az európai formátumú bábművészről szóló előadást közöljük. Félmult rovatunkban a hazai pantomim útkereső művészeivel, Köllő Miklóssal készült beszélgetés kapott helyet. A kelet-európai avantgádról szóló sorozatunkban a lengyel színház romantikában gyökerező modernizmusáról esik szó. A Nemzeti Színház új bemutatóihoz, a Csongor és Tündéhez, valamint A 6-os számú kóterem című Csehov-novella alapján készülő előadáshoz ajánlunk egy-egy tanulmányt.

„A [delphoi] jóslatnak mindig homályosnak kellett lennie, hiszen ha valaki jóslatot kap, az nem passzív folyamat, hanem dialógus: a jóslat értelmezése olyan feladat elé állítja a jóslatkérőt, amelyben önmaga fölé magasodhat, új fényben láthatja életét. A Püthiának azért kellett műveletlennek lennie, hogy a tiszta elragadtatásba, a szókimondó mámorba ne vegyüljön értelmezés, hogy tehát a jóslat mentes maradjon a papnő szubjektivitásától.” (Végh Attila)

„[A Csongor és Tünde 1827-ből származó kéziratának] első oldalán mindjárt a szüzsé felskiccelt vázlata olvasható. De van ezeken a sárgás, meritett papírlapokon más is: kalligrafikus betűjelek, szöbökrok, titokzatos rajzolatok és ábrák, köztük a hármas út vázlata is. Hol elnagyolva, hol precízen kivitelezve, tisztán kivehetően vagy elmaszatolva, átlósan, néha meg fejjel lefelé tűnnek föl e különös jeltárgyak, mintha csak ki akarnának mozdulni a síkból. Térszerű elevenség, a képlátó költő belső színpada ez, mely mintha egyszerre volna kert és vadon, civilizált természet és rendezetlen káosz.” (Pálfi Ágnes)

„Rögtön látni egy belépő színészen, hogy az ajtó alatt jött-e át vagy sem, hogy önmagát teljesen lerombolva, semmivé téve lép-e be, avagy nem. Hogy átlépett-e saját testén vagy sem, amikor bejött. A belőle áradó fényből látható, amely csak azokból világít, akik semmivé lettek. Glóriát viselnek, mely nem a reflektorokból jön, vagy a fényképezőgépek vakujából – ez visszfény csupán –, hanem valódi dicsfény veszi körül őket, egy áttetsző fény, mely belülről fakad.” (Valère Novarina)

„Míg az elgépiesedést megjelenítő negatív utópiákban az emberi világ válik nyomasztóan gépiessé, addig [Blattner Géza kis robot konferan-

A februári szám tartalmából:

MITEM 2016 **Valère Novarina**: Imigyen szóla Louis de Funès | **Birtalan Ágnes**: Oldás és Kötés. A Dzszindo-kut helye a koreai sámánizmusban | **KULTUSZ ÉS KÁNON Balogh Géza**: Avantgárd színházak Kelet-Európában (V. rész) | **FOGALOMTÁR Végh Attila**: Jósítás | **OLVASÓPRÓBA Regéczi Ildikó**: A csehovi kispika századeleji olvasata | **Pálfi Ágnes**: Vörösmarty-újraolvasó | **NEMZETI JÁTÉKSZÍN Horváth Ferenc**: Ki játszotta Berreh szerepét a Színészeti Tanoda Csongor és Tünde vizsgaelőadásán? | **MŰHELY Lőrinc László**: „Nyelvemlékek” és „nyelvújítás” Blattner Géza bábszínházában (1919–1930) | **FÉLMULT** „... végigálmodtam az életemet” – interjú **Köllő Miklóssal** | **KILÁTÓ** Jöhet a finomhangolás! – **Rázga Miklós** (Pécsi Nemzeti Színház), **Seregi Zoltán** (Békéscsabai Jókai Színház)

sziájában] a gépecske viselkedik meglehetősen esendő, kedves, szeretetreméltó emberként. Ez azonban a bábszínház ősidők óta változatlan lényegéből ered: a báb esetében ugyanis mindig a tárgy humanizálódik, és nem fordítva.” (Lőrinc László)

„[Stanislaw Wyspiański] volt az első tervező, aki a színeket tekintette a látvány legfontosabb elemének. Gordon Craiget a fények, a formák és a tér dimenziói foglalkoztatták. Appiát is inkább a színész és a fény által határolt tér dinamikája érdekelté [...] Honnan ez a kivételes érzékenység a kolorizmus iránt? Az impresszionistáktól? Gauguintól? A díszítőművészettől és a naiv festészettől? [...] Nem kétséges, hogy az új, színpompás francia festészet egyszerre hatott a szemére, a szívére és az agyára. [...] De nemcsak a festőállvány mellett káprázott a szeme a színektől. Drámáinak is a színek a legfontosabb alkotóelemei.” (Balogh Géza)

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy

a **szcenarium**-lapszámokhoz

való hozzájárulás módjáról a lap szerkesztőségének

ezen a telefonszámán érdeklődhetnek:

+36 1 476 68 76

szcenarium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

"ELŐTÉR BEN: CSONGOR ÉS TÜNDE..."

NEMZETISZÍNHÁZ- TÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

Négyfős, 10-11.-es diákcsoportoknak!
Három forduló csak az interneten,
utána döntő a NEMZETI SZÍNHÁZBAN!

JELENTKEZZ, VETÉLKEDJ!

nemzetiszinhas.hu/vetelkedo

**JELENTKEZÉS
VELE HOSSZABB IDŰRE
FEBRUÁR 28-IG!**

DÍJAK

- táblagépek • könyvtartalványok • színházjegyek
- a Nemzeti Színház egynapos kitelepülése a győztes csapat iskolájába

ZSŰRI

A. Szabó Magda

a Nemzeti Színház
stratégiai igazgatója

Bánsági Idiko

a Nemzeti Színház
Kossuth-díjas színművésze

Blaskó Péter

a Nemzeti Színház
Kossuth-díjas színművésze

Balos-Kiss Gábor

a Nemzeti Színház
színművésze

Jelenet a Szeszélyes nyár című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIEREK: Vörösmarty Mihály: **Csongor és Tünde** I Anton Csehov elbeszélése alapján: **6** I Bertolt Brecht: **Galilei élete**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Ferenczi és a Rackajam: **Betyárjáték** I Weöres: **Psyché** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Tóth Augusztina önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből** I Long – Singer – Bergsson: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** I Földes László Hobo: **Halj meg és nagy leszél** I Galambos – Kovács-Cohner: **Boldogságlabirintus** I zenés találkozás a hatodikon: **Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi** I Farkas Dénes önálló estje: **Hazát és szerelmet keresek** I Duras – Vörös: **Nyáron, este fél tizenegykor** I Szarka: **Éden földön** I Szigligeti: **Liliomfi** I Urbán: **Egerek** I Verebes – Cervantes: **Don Quijote** I Petőfi: **A helység kalapácsa** I Petőfi: **János vitéz** I Márai: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia** I Bánffy nyomán: **Isten ostora** I Mrozek: **Mulatság** I Sarkadi – Fábri – Nádasy – Vincze: **Körhinta** I Ibsen: **Brand** I Krúdy írásai alapján: **Szindbád** I Vančura – Ernyei – Galambos: **Szeszélyes nyár**